

”Eihän suomalaista sanomalehteä voi lukea edes sängyssä”

Tutkimus Pohjolan Sanomien
toimitushenkilökunnan
suhtautumisesta tabloidiin

Minna Heikura

Kulttuurialan opinnäytetyö
Viestinnän koulutusohjelma
Medianomi (AMK)

TORNIO 2012

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU

Tekijä:	Minna Heikura
Opinnäytetyön nimi:	Eihän suomalaista sanomalehteä voi lukea edes sängyssä. Tutkimus Pohjolan Sanomien toimitushenkilökunnan suhtautumisesta tabloidiin.
Sivuja (joista liitteitä):	55 (6)
<p>Toiminnallisessa opinnäytetyössäni tutkin Pohjolan Sanomien henkilökunnan suhtautumista tabloidiin. Opinnäytetyössäni etsin vastauksia siihen, miten tabloidi on konkreettisesti muuttanut henkilökunnan työnkuvaa, millaisia asenteita tabloidia kohtaan oli alussa ja millaisia asenteita ja ajatuksia tabloidi herättää vuosi uudistuksen jälkeen. Lisäksi tarkastelen kolmen pohjoisen maakuntalehden tiivistynyttä yhteistyötä.</p> <p>Tabloidi on Suomessa vähän käytetty formaatti, ainoastaan muutamia lehtiä julkaistaan tabloidina. Tabloidiformaattia ei ole uskallettu ottaa käyttöön, koska on pelätty ilmoittajien ja lukijoiden reaktioita ja suhtautumista tabloidiin. Myös lehtiuudistuksia on tehty Suomessa varovasti. Pohjoisten maakuntalehtien tabloidiuudistus onkin yksi suomalaisen lehtihistorian suurimpia uudistuksia, jonka tuloksia lehtimaailmassa seurataan tarkasti.</p> <p>Opinnäytetyöni teoriaosa koostuu alan kirjallisuudesta. Toiminnallisen osuuden suoritin kesällä 2011. Havainnoin kahden tekemäni jutun kautta muutoksia, joita tabloidi on tuonut lehden tekemiseen. Opinnäytetyötäni varten haastattelin lisäksi Pohjolan Sanomien toimitushenkilökunnasta viittä henkilöä, jotka työskentelevät toimituksessa eri tehtävissä.</p> <p>Tutkimukseni tuloksena selvisi, että Pohjolan Sanomien henkilökunta on pääosin tyytyväinen tabloidiin ja formaatti koetaan paremmaksi kuin broadsheet. Kolmen lehden yhteistyö sen sijaan saa paljon kritiikkiä, koska yhteistyön koetaan sitovan omannäköisen lehden tekemistä. Tabloidiformaatti on tulevaisuutta ja yhä useampi suomalainen sanomalehti vaihtaa formaatin tabloidiin. Formaattimuutokseen ajaa lukijakunnan muuttuvat tarpeet sekä sanomalehtien kilpailu muiden medioiden kanssa paikasta mediakentällä.</p>	
Asiasanat: Pohjolan Sanomat, tabloidi, lehtiuudistus, maakuntalehti, sanomalehti	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Author:	Minna Heikura
Thesis Title:	Eihän suomalaista sanomalehteä voi lukea edes sängyssä. Tutkimus Pohjolan Sanomien toimitushenkilökunnan suhtautumisesta tabloidiin.
Pages (Appendices):	55 (6)
<p>This thesis examines journalists' perceptions of the implementation of the tabloid format in a local newspaper called Pohjolan Sanomat. In my thesis I find answers to the questions of how tabloid has changed the way of working in Pohjolan Sanomat, what the staff's attitude is towards tabloid when it was implemented and how the staff perceives tabloid a year after the implementation. I also examine cooperation between three Northern newspapers.</p> <p>In Finland there are only a few newspapers published as a tabloid. Newspapers have been wary of changing the broadsheet to a tabloid, because newspapers are concerned about readers' and advertisers' reactions to a tabloid format. Any changes in Finnish newspapers have been made with caution. Three Northern newspapers in Finland changed from a broadsheet to a tabloid format. This is one of the biggest transforms in the Finnish newspaper history and every newspaper in Finland is closely watching what kind of results there will be from this change.</p> <p>In my thesis I use literature about journalism and media. I chose two news stories that I wrote myself in summer 2011 and with the help of the news I demonstrate the changes that the tabloid had brought about. I also interviewed five persons who work at Pohjolan Sanomat with different responsibilities and tasks.</p> <p>In my thesis suggest that the staff in Pohjolan Sanomat is satisfied with the tabloid and they prefer the tabloid to the old broadsheet. Cooperation between the three northern newspapers has not worked out well, because it limits the way of doing a distinct newspaper in the way the staff wants to do it. Tabloid is future in Finland and most Finnish newspapers will use the tabloid format in the future. Newspapers have to start using the tabloid because the readers' needs change and also to manage to maintain the position of newspapers in the media field.</p>	
Keywords: Pohjolan Sanomat, tabloid, reform, newspaper, regional newspaper	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1 JOHDANTO	5
2 KESKEISET KÄSITTEET	6
2.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma	6
2.2 Tutkimuksen toteuttaminen, menetelmät ja aineistot	6
2.3 Tabloidi ja tabloidisaatio	8
2.4 Muut käsitteet	11
2.5 Tabloidi-lehtien yleisyys	11
3 POHJOLAN SANOMAT JA POHJOIS-SUOMEN MEDIA	14
4 MIKÄ ON LEHTIUUDISTUS JA MIKSI UUDISTUTAAN	16
4.1 Tabloidiuudistus Pohjois-Suomen Mediassa	19
4.2 Organisaatiomuutokset Pohjois-Suomen Mediassa	21
5.1 Tabloidin tuomat konkreettiset muutokset työhön	24
5.2 Asenteet ja ajatukset tabloidista	31
5.3 Tiivistynyt yhteistyö Kainuun Sanomien ja Lapin Kansan kanssa	35
6 YHTEENVETO	40
7 POHDINTA	43
LÄHTEET	46
LIITELUETTELO	48

1 JOHDANTO

17. tammikuuta 2011 Pohjolan Sanomien, Kainuun Sanomien ja Lapin Kansan tilaajien postiluukusta kolahti odotettu uudistus: kolmen maakuntalehden ensimmäinen tabloidinumero näki päivän valon. Uudistus oli odotettu, koska siitä tiedotettiin jo vuosi ennen kuin uudistus toteutettiin. Lukijoille näkyvin muutos oli tietenkin lehden koko. Aiemmin aamiaispöydällä tilaa vei perinteinen broadsheet, kun nyt lehti sopii puolta pienempään tilaan.

Kolmen maakuntalehden tabloidiuudistus jäsensytti myös koko suomalaista mediakenttää. Uudistus sai huomattavan paljon näkyvyyttä aina valtakunnan mediassa asti, eikä ihme, onhan pohjoisten lehtien tabloidiuudistus sarjassaan merkittävimpiä uudistuksia suomalaisessa lehtikentässä. Uudistuksen jälkimaininkeja on mediassa seurattu mielenkiinnolla koko menneen vuoden ajan. Lehtitalot haluavat nähdä, kuinka onnistunut uudistus lopulta oli, miten ilmoittajat ja lukijat reagoivat, voisiko tabloidi olla seuraava askel oman lehtemme uudistukseksi.

On sanomattakin selvää, ettei lehden muuttaminen broadsheetistä tabloidiin käynyt käden käänteessä. Uudistuksen takana on vuoden verran suunnittelua, kokeiluja, visioita sekä lehden ulkoasusta että sisällöstä. Samaan aikaan myös koko organisaatiota muutettiin. Pohjolan Sanomille, Kainuun Sanomille ja Lapin Kansalle perustettiin yhteistoimitus, joka vastaa kolmen maakuntalehden yhteisestä sisällöstä. Lehtien paikallistoimituksissa taas keskitytään paikallisuutisointiin. Lisäksi perustettiin sunnuntaitoimitus, joka kokoaa sunnuntaisin ilmestyvän O-osan sisällön.

Opinnäytetyössäni paneudun tabloidiin henkilökunnan näkökulmasta. Valitsin tabloidin opinnäytetyöni aiheeksi juuri siksi, että se on merkittävimpiä uudistuksia suomalaisessa sanomalehtihistoriassa. Tarkastelen tabloidia henkilökunnan näkökulmasta, koska suurimmat muutokset tabloidissa koskettavat juuri lehden tekijöitä.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa avaan opinnäytetyöni tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelman sekä tutkimuksen toteuttamisen menetelmät ja aineistot. Lisäksi avaan opinnäytetyöni kanalta oleellisia käsitteitä, joiden ymmärtäminen helpottaa työn lukemista. Ensimmäisessä luvussa avaan tabloidin ja tabloidisaation käsitteitä. Vaikka tabloidisaatio ei suoraan kytkeydykään omaan opinnäytetyöhöni, haluan avata problematiikkaa, joka tabloidisaation ja tabloidin ympärille kietoutuvat.

2.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelma

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, miten Pohjolan Sanomien henkilökunta kokee tabloidin vuosi uudistuksen jälkeen. Kolmesta maakuntalehdestä Pohjolan Sanomat tuntui luontevimmalta, koska olen itse ollut töissä toimituksessa kesätoimittajana. Valotan työssäni tabloidiuudistuksen vaiheita ja aikatauluja. Tarkastelen Pohjolan Sanomien henkilökunnan tunteja uudistuksen alkuvaiheessa ja sitä, miten henkilökunnan suhtautuminen tabloidiin on muuttunut vuoden aikana. Tarkasteluajankohta on mielestäni otollinen nyt, koska aikaa uudistuksesta on ehtinyt jo kulua. Uudistuksen ennakkotunteet ovat vielä muistissa, mutta eivät mielessä päällimmäisenä. Tabloidia on helpompi tarkastella objektiivisemmin, kun sitä on jo konkreettisesti ehditty tehdä vuoden verran.

Opinnäytetyössäni etsin vastauksia siihen, miten tabloidi on konkreettisesti muuttanut henkilökunnan työnkuvaa, millaisia asenteita tabloidia kohtaan oli alussa ja millaisia asenteita ja ajatuksia tabloidi herättää vuosi uudistuksen jälkeen. Lisäksi tarkastelen tiivistynyttä yhteistyötä kolmen maakuntalehden kesken.

2.2 Tutkimuksen toteuttaminen, menetelmät ja aineistot

Opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden suoritin kesällä 2011, jolloin olin kesätoimittajana Pohjolan Sanomien toimituksessa touko-elokuussa. Valitsin kaksi kesällä tekemääni paikallisen uutisaukeaman pääjuttua, joiden avulla havainnoin muutoksia, joita tabloidi on tuonut lehden tekemiseen. Ensimmäinen juttu, ”Kemin Ajos korjasi biodiesel-

potin” julkaistiin Pohjolan Sanomissa 28. heinäkuuta 2011. Toinen juttu, ”Dioksiinikasta hyvää rasvaa” julkaistiin pari päivää myöhemmin, 30. heinäkuuta. Valitsin kyseiset jutut, koska toinen jutuista edustaa tyypillistä taittotapaa, jota uutisaukeamalla käytetään. Toinen juttu puolestaan havainnoi, miten taittoa ja visuaalisuutta on tabloidissa mahdollista varioida tarpeen mukaan.

Opinnäytetyötäni varten haastattelin Pohjolan Sanomien toimitushenkilökuntaa. Haastattelin toimituksen uutispäällikköä, kuvaosaston esimiestä, toimitussihteeriä sekä kahta paikallistoimituksen uutistoimittajaa. Valitsin haastateltavaksi erilaisissa tehtävässä toimivia, jotta saisin mahdollisimman laajan kuvan eri työtehtävistä ja tabloidin vaikutuksista niihin. Haastateltavien työkokemus Pohjolan Sanomissa vaihtelee noin 35 vuodesta neljään vuoteen. Iältään haastateltavat ovat reilusta 30 vuodesta alle 60 vuoteen.

Haastattelut voidaan toteuttaa yksilöhaastatteluna, parihaastatteluna tai ryhmähaastatteluna. Tutkijan on itse pääteltävä, mikä menetelmä takaa parhaan tuloksen. Valinnassa on oleellista miettiä, keitä haasteltavat ovat ja mikä on tutkimuksen aihe. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 199.) Omassa valinnassani päädyin yksilöhaastatteluun. Jokainen haastateltava on minulle työkaverina tuttu, mikä haastattelutilanteessa tuntui olevan hyvä asia. Koin, että haastateltavien oli helppo puhua aiheesta tutulle ihmisille, joka on itsekkin työskennellyt tabloidin parissa samassa työpaikassa. Toisaalta tuttuus asetti myös omat haasteensa, sillä tuntui, kuin haastateltavista olisi turhaa selittää ”itsensäselvyyksiä” ihmiselle, joka tietää talon tavat. Uskon, että onnistuin kuitenkin saamaan lisäkysymyksillä kaiken tarvittavan aineiston. Luulen myös, että kahden kesken haastateltavien oli helpompi kertoa todellisista tunnoistaan ja ajatuksistaan, mitä helpotti myös se, että olimme ennestään tuttuja.

Tein puolittain strukturoidut teemahaastattelut tammikuussa 2012 Pohjolan Sanomien toimituksessa. Strukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan lomakehaastattelua, jossa kysymysten ja väitteiden muoto sekä esittämisjärjestys on täysin määrätty. Teemahaastattelu puolestaan on lomake- ja avoimenhaastattelun välimuoto. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että aihepiirit, teemat, ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 197.) Pohjolan Sanomissa tekeväni haastatteluita varten minulla oli tiettyjen teemojen ympärille rakennettu valmis kysymyspatteristo. Haastattelutilanteessa etenin sen mukaan, mitä asioita haasteltavat

nostivat kulloinkin itse esille. Esitin jatkokysymyksiä ja kysymyspatteriston avulla varmistin, että jokainen teema käytiin haastateltavan kanssa läpi. Pysyin itse tiukasti haastattelijan roolissa ja annoin haastateltavien kertoa vapaasti ajatuksistaan. Nauhoitin ja kirjoitin jokaisen haastattelun auki. En litteroinut haastatteluja sanasta sanaan vaan kirjoitin haastattelut auki vapaamuotoisemmin. Jokaiselta haastateltavalta otin kuitenkin ylös mielestäni osuvia suoria lainauksia. Haastattelujen auki kirjoittamisen jälkeen järjestelin haastateltavien vastaukset teemoittain. Etsin vastauksista yhtäläisyyksiä sekä eriyviä mielipiteitä ja ajatuksia. Tutkimusosiossa avaan haastattelujen päätelmiä, ajatuksia ja tuloksia eri teemojen alla.

2.3 Tabloidi ja tabloidisaatio

Sensaatiojournalismin juuret ylettyvät 1800-luvun Amerikkaan (Pulkkinen 2008, 71). Uutisten kaupallistumisen katsotaan alkaneen tuolloin niin sanotuista ”pennin lehdistä”, jotka kirjoittivat muun muassa lahjotuista poliitikoista ja yleisestä turmeluksesta (Nieminen & Pantti 2004, 94). Tabloidijournalismi käsitteenä otettiin käyttöön 1900-luvun alussa Britanniassa. Ensimmäisenä tabloidilehtenä pidetään Daily Mirroria, joka perustettiin 1903. Tabloidityylin se otti käyttöön 1920- ja 1930-luvuilla. 1950-luvulla lehti kehitti tekstiä ja kuvaa integroivan tyylin, josta nykyisetkin tabloidit tunnetaan. Tabloidikoossa ilmestyvät iltapäivälehdet yleistyivät ensimmäisen maailman sodan jälkeen ja 1930-luvulta alkaen tabloidilehdet ovat kehittäneet juttutyyppejä ja visuaalisia ilmistymistapoja. (Pulkkinen 2008, 71.)

Termi tabloidi viittaa alun perin juuri lehtien kokoon. Termi on saanut alkunsa 1900-luvun Isossa-Britanniassa ja sillä viitattiin pieniin lehtiin. Myöhemmin termillä on alettu viitata ulkomuodon sijasta sisältöön sekä pelkän lehden tai journalismin sijasta yleisemmin mediaan. (Nieminen & Pantti 2004, 94.) Hannu Pulkkisen mukaan tabloidilla voidaan tarkoittaa lehden sivukokoa tai tyyliä. Tabloidi kuvaa yleensä ”tiivistettyä” journalismia, jossa aineisto Pulkkisen mukaan esitetään voimakkaassa, yksinkertaistussa ja helposti käytettävässä muodossa. Pulkkisen mukaan tabloidin käsitettä monimutkaistaa kuitenkin se, että tabloidiksi on kutsuttu myös muita kuin sanomalehtiä, kuten katukaupassa myytäviä ilmais- ja sensaatiolehtiä. (Pulkkinen 2008, 71.)

Yhtä lailla myös käsite tabloidisaatio on hankala määrittää. Niemisen ja Pantin mukaan tabloidisaatio voidaan nähdä reaktiona kilpailuun, jossa lehti pyritään tekemään mahdollisimman halvalla ja myymään se mahdollisimman monelle. Suomalaisista lehdistä tabloidisaatiota sekä kokonsa että sisältönsä puolesta edustavat iltapäivälehdet. Tabloidilehtien vastakohtana pidetään niin sanottuja laatulehtiä. (Nieminen & Pantti 2004, 77–78, 94.)

Englannissa tabloideja on määritelty journalistisen sisällön mukaan seuraaviin kolmeen luokkaan: *laatutabloidit* (quality), *populaaritabloidit* (middle-market) ja *sensaatiotabloidit* (downmarket) (Pulkinen 2008, 71.) Tässä luokittelussa asettaisin kolme pohjoisen maakuntalehteä, Pohjolan Sanomat, Kainuun Sanomat ja Lapin Kansan laatutabloideihin. Pohjoiset maakuntalehdet ovat uutislehtiä, joiden painopiste on paikallisessa uutisoinnissa, mutta lehdissä on uutisia myös valtakunnasta sekä ulkomailta. Lehdet keskittyvät puhtaasti uutisjournalismiin, eikä esimerkiksi iltapäivälehdistä tyypilliseen sensaatiojournalismiin.

Tabloidimedian aiheet liittyvät julkisen ja yksityisen leikkauspisteeseen. Lajityypiltään ne sijoittuvat uutisten ja viihteen maastoon. (Nieminen & Pantti 2004, 95–96.) A-P. Pietilä kirjoittaa, että median perusolemuksen kuuluu yllätyksellisyys ja sen tunnetuin tuote ovat uutiset, kuitenkin media on yhä useammin myös viihdettä. Viihteen ja asian yhteinen piirre ovat ihmiset, joista media kertoo (Pietilä 2007, 10–11). Tästä esimerkkinä voisi käyttää nykypäivän poliitikkoja, jotka esiintyvät julkisuudessa sekä työnsä että paljon myös yksityiselämänsä puitteissa. Viime vuosilta merkittävimpiä ja mieleenpainuvimpia ”uutisia” lienevät pääministeri Matti Vanhasen ja Susan Kurosen suhde sekä ulkoministeri Ilkka Kanervan ja Johanna Tukiaisen tekstiviestikohu. Molemmista aiheista revittiin otsikoita kuukausia ja tapauksista uutisoi varmasti jokainen valtakunnallinen suomalainen lehti, radio ja tv-kanava. Molemmat tapaukset olivat myös medialle kuin kultakimpaleita: kummassakin suhteessa toinen osapuoli oli tunnettu poliitikko, toinen osapuoli puolestaan yksityisyydenhenkilö, joka auliisti ”tyrkytti” itseään medialle tai ei osannut vetää rajaa yksityisyyden ja median välille.

Niemisen ja Pantin mukaan tabloidisaation tarkastelussa voidaan erottaa kaksi näkökulmaa tabloidisaation vaikutuksista uutisjournalismiin: *eriytymisen* näkökulmasta tarkasteltuna uutisjournalismissa on tapahtunut ja on tapahtumassa selvää eriytymistä laa-

tulehtien ja tabloidilehtien välille. *Yhtenäistymisen* näkökulmasta puolestaan aiemmin tietäntyyppisiin lehtiin keskittynyt sensaatiojournalismi on leviämässä kaikkeen mediaan. (Nieminen & Pantti 2004, 96.) Ian Connell kuitenkin väittää, että laatulehdet eivät ole tabloidisoituneet, eikä tabloidilehtien tyyli ole levinnyt broadsheetlehtiin. Ennenminkin tabloidilehtien tyyli on itsessään tabloidisoitunut. (Connell 1998, 11, 28.)

Pulkkinen kirjoittaa, että historiallisista syistä tabloidiformaatti liitetään tabloidijournalismiin (2008, 72). Niemisen ja Pantin katsaus tabloidisaation määritelmään kuitenkin osoittaa, että tabloidin vahva mieltäminen sensaatiojournalismiin liittyy myös tämän päivän tabloidilehtien tapaan tehdä journalismia. Myös Pietilän huomiot uutisten viihteellistymisestä puoltavat Niemisen ja Pantin näkemystä nykypäivän tabloidisaation vaikutuksista uutisten viihteellistymiseen ja sensaatiohakuisuuteen. Toisaalta Pulkkisen mukaan tabloidiin liitetty mielikuva sensaatiojournalismista olisi pikku hiljaa hälvemässä. Muun muassa Yhdysvalloissa ja Pohjoismaissa useat päivälehdet ovat siirtyneet tabloidiformaattiin, samalla jotkin perinteiset tabloidilehdet haluavat irrottautua sensaatiojournalismiin liittyvistä mielikuvista. (Pulkkinen 2002, 12.)

Kuten edellä kirjoitetusta huomaa, tabloidin ja tabloidisaation määrittäminen ei välttämättä ole aivan yksinkertaista. Yksinkertaisimmat tabloidin ja tabloidisaation määritelmät löytynevät Median maailman termikirjastosta. Siellä tabloidi määritellään kahdella tavalla, ulkoasun ja sisällön kautta. Ulkoasun kautta määritelty tabloidi on perinteistä broadsheetiä puolet pienempi, viisi- tai kuusipalstainen sanomalehti. Ulkoasun lisäksi tabloidilla voidaan viitata halventavasti lehden sisältöön, joka on sensaatiohakuista. Tabloidisaation Median maailma näkee perinteisen, asiallisen median vajoamisena sisällön puolesta iltapäivälehtien suuntaan. (Median maailma 2012.)

Opinnäytetyöni kannalta käytännöllisimmät määritelmät tabloidille ovat juuri Median maailman määritelmä sekä Pulkkisen määritelmä, jossa tabloidilla voidaan viitata joko lehden sivukokoon tai tyyliin. Opinnäytetyössäni tarkoitan tabloidilla nimenomaan sivukokoa, lehden formaattia. En tarkastele sitä, onko lehden sisältö muuttunut formaattimuutoksen myötä ”tabloidisaatiomaiseen” suuntaan. Sisältöä ja kokoa ei voi täysin erottaa, sillä kokomuutos luonnollisesti tuo mukanaan myös sisällöllisiä muutoksia. Opinnäytetyössäni tartun kyllä siihen, miten tabloidikoko on vaikuttanut sisällön tuotantoon, mutta en tutki, onko sisältö viihteellistynyt.

2.4 Muut käsitteet

Maakuntalehti Maakuntalehdet ovat maakuntansa suurimpia sanomalehtiä. Suurimpia kutsutaan alueensa ykköslehdiksi, jollainen Pohjolan Sanomat on omalla levikkialueellaan. Toisinaan maakuntalehtiä voidaan kutsua myös valtakunnanosalehdiksi, jollaisia ovat esimerkiksi Aamulehti, Kaleva ja Turun Sanomat. Maakuntalehdet ovat levikillä mitaten Suomen suurin lehtiryhmä. (Jyrkiäinen & Savisaari 2001, 66–67.)

2.5 Tabloidi-lehtien yleisyys

Tabloidikoko on yleistynyt Suomessa todella hitaasti ja muutamat historiansa aikana tabloidia kokeilleet sanomalehdet ovat vaihtaneet nopeasti takaisin broadsheetiin. 1940-luvulla Suomessa oli kolme tabloidikokoista sanomalehteä, *Arbetsblad*et, Hangon Sanomat ja Sosialisti. 1950-luvulla tabloidilehtiä oli Suomessa neljä. Aiempien joukkoon liittyi Ilta-Sanomat. Tabloidilehtien määrä kasvoi 1960–80-luvuilla, ja jälkimmäisellä vuosikymmenellä tabloidikokoisia lehtiä oli Suomessa jo yli kaksikymmentä. (Mervola 1995, 329.)

Pekka Mervola luokittelee kolme lehtiryhmää, jotka siirtyivät tabloidiin 1940–60-luvuilla. Ensimmäinen ryhmä olivat *kakkoslehdet*, toinen ryhmä *poliittiset sanomalehdet* ja kolmas *iltapäivälehdistö*. Tyypillistä 1960-luvulla pienempään kokoon siirtyneille lehdille oli huono taloustilanne. Sisä-Sanomat vaihtoi tabloidiin jo vuoden 1951 alussa (samalla lehti muutti nimensä Jyväskylän Sanomiksi) ja Työn Voima siirtyi tabloidiin runsas kuukausi Sisä-Suomen jälkeen. Tabloidiin siirtymistä perusteltiin erityisesti sillä, että se on helpompi käsitellä, vaikka suurimmat syyt olivat taloudessa. Työn Voima ei kuitenkaan pysynyt tabloidiformaatissa montaa vuotta vaan vaihtoi takaisin broadsheetiin jo vuonna 1954. Sisä-Suomi/Jyväskylän Sanomat ja sen seuraaja Keski-Suomen Iltalehti pysyi tabloidiformaatissa aina vuoteen 1970, jolloin lehti lopetettiin kokonaan. Poliittisista lehdistä Mervola mainitsee Suomen Sosiaalidemokraatin, joka vaihtoi tabloidiin vuonna 1976. Iltapäivälehdistä Ilta-Sanomat siirtyi tabloidiin vuonna 1949. (Mervola 1995, 325, 330.)

Sittemmin Suomen lehtikentällä on nähty tabloidiformaattiin vaihtaneita lehtiä harvakseltaan. Tabloidilehdistä tulee edelleen vahvasti mieleen brittitabloidit, joiden sensaatiojournalismi on ollut otsikoissa aivan viime vuosinakin. Myös Suomessa tabloidikoko on liitetty erityisesti keltaiseen lehdistöön. Vaikka monia maailman merkittävimpiä lehtiä on siirtynyt tabloidiin, koetaan Suomessa edelleen nimenomaan broadsheetin edustavan laatulehtiä. Broadsheet on myös Suomessa vanhaa lehtiperinnettä, eikä tabloidiin siirtymistä ole haluttu tehdä muun muassa sen takia, että on pelätty lukijoiden reaktiota. 2000-luvulla muutamat suomalaiset sanomalehdet ovat kuitenkin tehneet rohkean formaattimuutoksen ja siirtyneet broadsheetista tabloidiin.

Risto Uimonen (2004) otsikoi kolumninsa Kalevassa vuonna 2004, että *”Tabloidkuume leviää maailman lehdistössä”*. Tabloidi-kuumeen voisi sanoa leviävän nyt suomalaisessa lehdistössä. Ennen pohjoisten maakuntalehtien siirtymistä tabloidiin, formaattia käyttivät Suomessa ainakin Hufvudstadsbladet, Kauppalehti ja Iisalmen Sanomat. Vuonna 2012 jo useat suomalaiset sanomalehdet ovat ilmoittaneet siirtyvänsä tabloidiformaattiin. Tabloidiformaattiin siirtymisestä vuoden vaihteessa ovat ilmoittaneet Nurmijärven Uutiset sekä sen ohella muutkin Suomen Lehtiyhtymän sanoma- ja kaupunkilehdet sekä Helsingin Sanomat. Satakunnan Kansa siirtyi tabloidiin jo vuoden 2012 tammikuussa.

Voisi sanoa, että Suomessa ollaan jäljessä muun Euroopan lehtikentän kehitystä, sillä Euroopassa useat laatulehdet ovat jättäneet taakseen broadsheetformaatin 2000-luvun alussa. Englannissa suurista lehdistä tabloidiin ovat vaihtaneet The Independent ja The Times. Ruotsin suurin päivälehti Dagens Nyheter siirtyi tabloidiin 2004. Lehden kovimpiin kilpailijoihin kuulunut Svenska Dagbladet vaihtoi tabloidiin muutamaa vuotta aiemmin. (Uimonen 2004.) Kaikki edellä mainitut lehdet ovat maansa suurimpia lehtiä, The Times taas maailmanlaajuisestikin merkittävä lehti. Kun vielä 1960–80-luvuilla alueiden kakkoslehdet vaihtoivat Suomessa tabloidiin, 2000-luvun suuntaus tuntuu enemmänkin olevan, sekä Suomessa että maailmalla, että ykköslehdet vaihtavat tabloidiin ja muut mahdollisesti seuraavat perässä.

Lauri Kotilainen nimeää Lehdentekijän käsikirjassa kaksi alaotsikkoa osuvasti: *”Broad sheet on kunnianarvoisa maakuntalehti”* ja *”Tabloid on modernin ja köyhän koko”*. (Kotilainen 1991, 116.) Voi sanoa, että Kotilaisen otsikot kuvaavat todella hyvin asen-

teita broadsheetistä ja tabloidista. Historian kirjoista on luettavissa, että tabloidiin on vuosien saatossa vaihtanut pääosin sellaiset lehdet, joilla on ollut heikko taloustilanne ja jotain on ollut pakko tehdä talouden tasapainottamiseksi. Tabloidi on ollut kohtuullisen helppo ratkaisu, onhan pienempi lehti esimerkiksi halvempi painaa. Broadsheetiä on pidetty ja pidetään edelleenkin arvokkaan lehden formaattina. Toisaalta suuntaus näyttää nyt Suomessakin olevan, että lehdet hakevat modernia tuotetta, jollaisen tekemisen tabloidiformaatti mahdollistaa.

3 POHJOLAN SANOMAT JA POHJOIS-SUOMEN MEDIA

Vuonna 1897 Kemin nuorsuomalaisten perustamaa Perä-Pohjolainen -lehteä pidetään Kemin ja koko maakunnan ensimmäisenä omana sanomalehtenä. Aluksi lehti ilmestyi kerran viikossa, vuonna 1898 lehti alkoi ilmestyä kaksipäiväisenä ja vuosina 1899–21 lehteä alettiin julkaista kolmepäiväisenä. Perä-Pohjolaisen kanssa alueen lukijoista kilpaili muun muassa vuonna 1905 perustettu Pohjois-Suomen sanomat. Lehden taival jäi kuitenkin varsin lyhyeksi ja Pohjois-Suomen sanomia julkaistiin vain neljän vuoden verran. Viimein vuonna 1915 maakunnan ensimmäinen sanomalehti sai todellisen ja kestävän kilpailijan, kun Pohjolan Sanomat aloitti pitkän taipaleensa. Todellisuudessa Pohjolan Sanomien historia ylettyy hieman kauemmaksi, sillä Osakeyhtiö Tornion Laakso julkaisi samannimistä lehteä Torniossa vuoden 1912 lopussa. Vuonna 1915 tapahtuikin oikeastaan vain paikkakunnan vaihdos, kun Pohjolan Sanomat siirtyi Torniossa Kemiin. (Jussila 2005, 15–16, 21.)

Pohjolan Sanomia julkaistiin alkuun kahdesti viikossa ja pian lehti alkoi ilmestyä kolme kertaa viikossa. Samaan aikaan, vuonna 1915, lehti sai myös omat toimitilat, joista uusiin tiloihin muutettiin parin vuoden päästä. Vuoden 1918 lokakuussa Pohjolan Sanomat alkoi ilmestyä jo kuutena päivänä viikossa. Kolmisen vuotta myöhemmin Pohjolan Sanomien jatko oli koetuksella, kun lehden toimitus ja kirjapaino tuhoutuivat tulipalossa. Tammikuun tulipalon jälkeen heti saman vuoden 1921 helmikuussa toimitus sai uudet toimitilat. Toimitus muutti ahkeraan tämänkin jälkeen ja vuonna 1929 toimitus muutti jo kahdeksanteen toimipisteeseensä. Vuonna 1948 Pohjolan Sanomien toimitus muutti ensimmäisiin varta vasten rakennettuihin tiloihin. Lähes neljä vuosikymmentä myöhemmin, vuoden 1980 syksyllä, Pohjolan Sanomat muuttui seitsenpäiväiseksi. Vuonna 1955 puolestaan tapahtui merkittävä muutos, kun yhtiöjärjestystä muutettiin ja syntyi Pohjolan Sanomat Oy. Nykyisiin toimitiloihin Kemissä Pohjolan Sanomat muutti marraskuun alussa vuonna 1983. (Jussila 2005, 41–43, 60, 73, 89, 123, 127, 130, 157, 230.)

Pohjolan Sanomat poikkesi heti alusta alkaen muista alueen silloisista lehdistä sekä edeltäjistään siinä, että Pohjolan Sanomista pyrittiin heti alun alkaen tekemään maakuntalehteä ja toimitus pyrki saamaan koko maakuntaan ylettyvän organisaation tuekseen. Pohjolan Sanomat korosti alkuaikoinaan vahvasti puolueettomuuttaan, vaikka alkuaikoina lehden katsotaankin kallistuneen hieman nuorsuomalaisuuteen. Vuonna 1918 leh-

den puolueettomuus vaihtui maalaisliiton kannattajuuteen. Pohjolan Sanomat pysyi maalaisliiton kannattaja vuosikymmeniä, kunnes 23. tammikuuta 2001 Pohjolan Sanomat julistautui riippumattomaksi päätoimittaja Heikki Lääkkölän esityksestä. (Jussila 2005, 37–40, 220.)

Vuonna 1997 Pohjolan Sanomat Oy:n osake-enemmistön osti Aamulehti-yhtymä Oy, joka jo aiemmin oli saanut omistukseensa Lapin Kansan. Pian kauppojen jälkeen Aamulehti-yhtymä Oy konsernista tuli Alma Media Oy. (Jussila 2005, 237–238.) Tabloidiuudistuksen aikaan Pohjolan Sanomia, Lapin Kansaa ja Kainuun Sanomia kustansi Alma Median tytäryhtiö, Pohjois-Suomen Media Oy. Pohjoisten maakuntalehtien lisäksi Pohjois-Suomen Media kustansi kolmea kaupunkilehteä, kahta paikallislehteä ja yhtä verkkolehteä. Aiemmin Pohjois-Suomen Media Oy on tunnettu Alma Median Pohjoiset lehdet – ryhmänä. Pohjoiset maakuntalehdet fuusioitiin Pohjois-Suomen Mediaksi marraskuussa vuonna 2008. Toimitusjohtajana aloitti Matti Ilmivalta. Vuoden 2012 alussa Ilmivallan tehtävä toimitusjohtajana päättyi, koska Alma Media Oy:n maakunta-, paikallis- ja kaupunkilehdet organisoituivat yhteen liiketoimintayksikköön. (Alma Media 2008; Lapin Kansa 2012.)

4 MIKÄ ON LEHTIUUDISTUS JA MIKSI UUDISTUTAAN

Sanomalehti on aina ollut aikansa kuva. Se on sidottu aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen. (Perko 1988, 88–89.) Uudistumista ja kehittämistä on välttämätöntä tehdä aika ajoin, myös lehdissä. Uudistumista ajaa muun muassa lukijoiden sukupolven vaihtuminen, jolloin sanomalehden rooli tiedotusvälineenä muuttuu (Pulkinen 2008, 50). Nuoremman sukupolven median kuluttaminen on selvästi erilaista kuin vanhemman ”lehtisukupolven” median kuluttaminen.

Suomessa lehtien ulkoasu-uudistuksia on tehty varovasti ja lehdet ovat turvautuneet pienempiin muutoksiin lukijasuhteen säilyttämiseksi. Lauri Kotilainen kirjoittaa, että olipa kyseessä millainen muutos tahansa, muutos on tehtävä niin, että lukija saa aina vanhan ja turvallisen lehden. Tärkeintä on se, kuinka muutos myydään lukijalle. (Kotilainen 1991, 20–21). Toisaalta uusi mediasukupolvi vaatii radikaalejakin muutoksia. Median ollut ikään kuin pakko herätä median käytön muutokseen ja miettiä uudelleen, mitä lukijat haluavat. Howard Kurtin mukaan kaikki lehdet haluavat olla lukijaystävällisiä, minkä vuoksi lehtien on selviteltävä lukijoiden tapoja ja tottumuksia. Lehdet ovat viimein ymmärtäneet, että uusi sukupolvi on astumassa entistä vahvemmin median kuluttajiksi. Kurtz kärehtii, että mikäli lehdet eivät löydä keinoja, joilla houkuttaa nuoria lukijoita, he voivat heittää hyvästit tulevaisuudelle. (Kurtz 1993, 339, 359.)

Suurimmat ulkoasu-uudistukset on tehty yleensä lehden kokonaissaneerauksen yhteydessä. Myös pohjoisten maakuntalehtien tabloidiuudistus tehtiin samaan aikaan, kun koko organisaatiota muutettiin. Kehittyvän tekniikan avulla puolestaan sanomalehtien ulkoasua on pystytty kehittämään (Salminen 1988, 278, 280). Kurtzin mukaan sanomalehdet ovat suunnitelleet lähes identtisiä ulkoasuja, joille ominaista ovat muun muassa isot värikuvat, värikkäät pienet laatikot juttujen ohessa (esimerkiksi faktalaatikon tyyppiset ratkaisut). Kurtzin mukaan lehdet tietävät, kuinka tehdä vakavia sanomalehtiä, värikkäitä ja visuaalisia lehtiä ja kuinka tehdä nuoria houkuttavia osioita lehteen, mutta osaavatko lehdet yhdistää näitä kaikkia. (Kurtz 1993, 139, 362.)

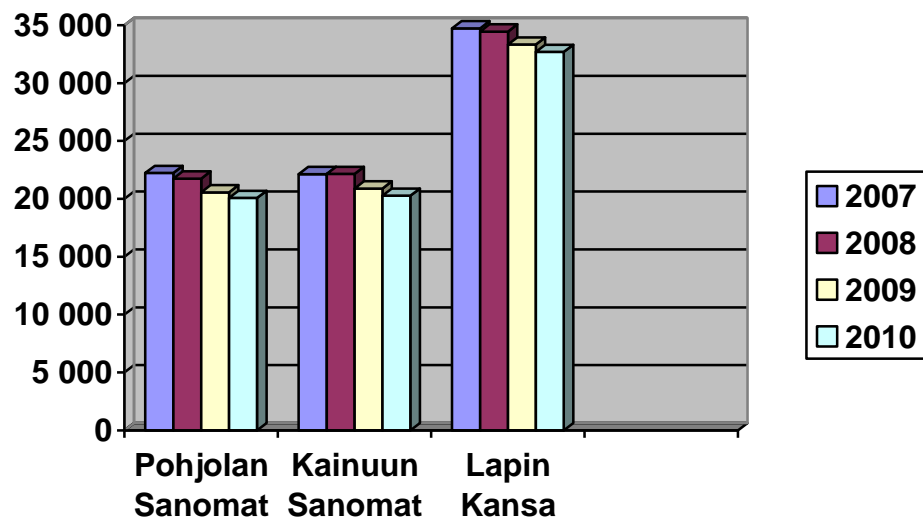
Pulkinen jakaa lehtiuudistukset kolmeen luokkaan: *lievä muutos* (lehden ilmettä puhdistetaan hieman), *astetta laajempi uudistus* (lehteä uudistetaan kokonaisuudessaan, mutta nopeasti ja ilman suurempia muutoksia lehden sisällöissä tai ilmaisutavoissa) ja

perusteellinen uudistus (käsittelyn kohteina ovat lehden tavoitteet, rakenteet, sisältö ja ilmaisutavat) (Pulkkinen 2008, 50; Pulkkinen 2002, 18).

Pohjoisten maakuntalehtien tabloidiuudistus oli selkeästi perusteellinen uudistus. Lehden kokoa muutettiin radikaalista, samalla rakenne, ulkoasu ja sisältö täytyi rakentaa uudelleen. Tabloidiuudistuksessa tavoiteltiin tietenkin entisten lukijoiden säilymistä lehden lukijoina jatkossakin, mutta lisäksi tavoiteltiin myös uusia, erityisesti nuoria lukijoita lehden pariin. Tabloidilla haettiin vastausta muuttuvaan median käyttöön.

Hannu Pulkkinen listaa teoksessa Uutisten arkkitehtuuri viisi syytä, miksi ulkoasu-uudistuksia tehdään: 1. talouteen ja kilpailuasemaan liittyvät syyt, 2. tekniset syyt, 3. määrälliset syyt, 4. lehden toimintaympäristön, elämäntavan, kuluttamisen, median ja kulttuurin muutoksiin liittyvät syyt ja 5. henkilöistä johtuvat syyt (Pulkkinen 2008, 56–58). Näistä kolme on selvästi heijastettavissa pohjoisten maakuntalehtien tabloidiuudistukseen.

Talouteen ja kilpailuasemaan liittyvät syyt: Pohjolan Sanomat, Kainuun Sanomat ja Lapin Kansa ovat alueensa ykköslehtiä. Kilpailu on kuitenkin selvästi kaikkien levikki-alueella kasvanut lehtitarjonnan kasvamisen myötä. Kolmen maakuntalehden levikkimäärät ovat selvästi laskeneet. Alla olevassa taulukossa näkyy levikkikehitys viimeiseltä neljältä vuodelta. Erityisesti Pohjolan Sanomilla ja Kainuun Sanomilla myös ilmoitusmyynti on ollut laskusuhdanteessa (Kokkonen 2012).

Kuva 1: Pohjoisten maakuntalehtien levikit 2007–2010. (Levikintarkastus Oy 2012.)

Tekniset syyt: Uudistuksen yhteydessä 2010 kolmen maakuntalehden toimitusjärjestelmät ajettiin yhteen. Tabloidikoko ja yhteinen toimitusjärjestelmä helpottavat kolmen lehden yhteisen materiaalin ja sivujen vaihtamista. (Kokkonen 2012.)

Lehden toimintaympäristön, elämäntavan, kuluttamisen, median ja kulttuurin muutoksiin liittyvät syyt: Yleinen huoli lehtikentällä on, että lehden tilaaminen ei enää jatku sukupolvelta toiselle automaattisesti kuten aiemmin. Vaikka olisi totuttu siihen, että sanomalehti tulee kotiin, se ei tarkoita, että kotoaan pois muuttava nuori jatkaisi tätä totuttua perinnettä. Tottumus ja perinne eivät siis enää riitä lukijalle lehden tilaamiseen. Kuten Lapin Kansan päätoimittaja Antti Kokkonen (2012) totesi, tuotteen täytyy olla kunnossa ja lehti täytyy kokea tarpeelliseksi, jotta lukija tilaa sen kotiinsa. Yksi perustelu tabloidiin siirtymiselle oli myös lehden koko, joka on lukijalle kätevä (Kokkonen 2012).

Kokkosen mukaan tabloidia koskeviin aiempiin selvityksiin ja tutkimuksiin (muun muassa Alma Median teettämät selvitykset) perehdyttiin, mutta kolmen maakuntalehden osalta tarkempaa selvitystä ei tehty, sillä perustelut tabloidiin siirtymiselle koettiin olevan hyvät. Kokkonen kuvailee tabloidiin siirtymistä ennakkoluulottomaksi ja rohkeaksi kehitysprojektiksi, jonka avulla lehtiä pyrittiin parantamaan ja kehittämään. (Kokkonen 2012.)

Ulkoasulla helpotetaan ja järjeistetään lehden tuotantoprosessia, eli jokapäiväistä lehden kokoamista. (Pulkkinen 2002, 11.) Toisin sanoen tuotantoprosessia pyritään yksinkertaistamaan säästöjen saamiseksi. Pohjoisten maakuntalehtien tabloiduudistuksessa tämä näkyy esimerkiksi siinä, että yhteiset sivut tuotetaan vain yhdessä paikassa. Tällaisia sivuja ovat esimerkiksi kotimaan ja ulkomaan aiheita käsittelevät sivut. Yhteistoimitus Rovaniemellä kokoaa sivut ja toimittaa valmiit sivut muiden lehtien käyttöön.

Lisäksi tabloiduudistuksessa määriteltiin selkeästi esimerkiksi se, millaisista elementeistä paikallinen uutisaukeama koostuu. Tällöin sekä toimittajat että kuvaajat osaavat ennakolta varautua, mitä keikalta täytyy lähteä hakemaan. Paikallisen uutisaukeaman pääjuttu koostuu noin 2200–2500 merkin jutusta, faktasta, kinalosta ja pääkuvasta. Näiden elementtien tiedostaminen ja ymmärtäminen helpottaa erityisesti toimittajan työtä kun hän tekee paikallisen pääaukeaman pääjuttua.

4.1 Tabloiduudistus Pohjois-Suomen Mediassa

Pohjoisten maakuntalehtien, Pohjolan Sanomien, Kainuun Sanomien ja Lapin Kansan tabloiduudistuksesta päätettiin marraskuussa 2009. Alma Media (2010) tiedotti asiasta nettisivuillaan seuraavan vuoden helmikuussa.

Tammikuussa 2010 perustettiin työryhmä, jonka tehtävä oli uuden lehden, sen konseptin, rakenteen ja sisältöjen suunnittelu. Työryhmä mietti muun muassa lehden rakennetta ja millaisia sisältöjä lehteen tulee. Työryhmässä oli jäseniä kaikista kolmesta maakuntalehdestä. Tabloidimuotoisten koelehtien avulla konsepti rakennettiin toimivaksi. Ensimmäinen koelehti tehtiin toukokuussa 2010. Kesällä 2010 lehteen soviteltiin ilmoituspaikat. Syksyllä tehtiin uusi koelehti, jota käytettiin asiakkaille mallina ilmoitusmyynissä.

Marraskuussa tehtiin viimeinen koelehti, jossa mukana oli työryhmää isompi joukko kaikkien kolmen maakuntalehden työntekijöitä. Viimeisessä koelehdessä keskityttiin ennen kaikkea rakenteeseen ja visuaalisuuteen. Koelehtiä arvioi myös noin 10–15 henkilön koeraati. Tabloiduudistus toteutettiin pääosin ”omin voimin”. Mukana työssä oli

kuitenkin myös Kauppalehden ulkoasupäällikkö Markus Frey, joka toi merkittävän panoksen ulkoasun uudistamiseen. (Kokkonen 2012.)

Maakuntalehtien ensimmäinen tabloidinnumero ilmestyi 17. tammikuuta 2011. Kokkonen mukaan tabloidin tekemistä ei paljon ehditty harjoitella etukäteen, vaan tekeminen opittiin käytännön kautta ensimmäisissä tabloidinnumeroissa. Kokkonen arvioi, että kesti useita kuukausia oppia uusi tekemisen tapa. (Kokkonen 2012.)

Lehden suunnittelulle ja toteutukselle suurimpia haasteita oli muuttuva median käyttö. Internet syö nopeasti päivän uutiset ja tulevaisuuden maakuntalehden roolia tulee miettiä uudelleen. Kokkonen mukaan lukijat voi jakaa kahteen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä ovat lukijat, jotka ovat jo netissä ja kaipaavat lehdeltä muuta kuin yleisiä uutisia. Toisen ryhmän lukijat puolestaan lukevat lähes kaikki uutiset edelleen lehdestä. Nämä ryhmät asettavat haasteellisen kysymyksen: kuinka palvella kahta erilaista median käyttäjää? (Kokkonen 2012.)

Kokkonen mukaan alusta asti oli selvää, että tabloidilehti on kaksiosainen ensinnäkin painosyistä, toiseksi haluttiin ajatella lukijaa; haluttiin säilyttää mahdollisuus, että lehden voi jakaa. Kaksiosainen lehti helpottaa lukijoiden palvelemista myös sisällön puolesta. Toisaalta uutisten merkitys lehdessä vähenee ja taustoituksen merkitys kasvaa. Lisäksi täytyy huomioida kaksi erilaista median käyttäjää. (Kokkonen 2012.) Nämä kysymykset pyrittiin ratkaisemaan miettimällä tarkkaan lehden molempien osien sisältö, jonka rakennetta kuvaa taulukko 1.

Taulukko1: Sisältöjen jakautuminen pohjoisissa maakuntalehdissä. (Kokkonen 2012.)

A-OSA ”Eteenpäin katsova, aamun uutiskatsaus”	O-OSA ”Lehti, jonka pariin voi palata illalla töiden jälkeen”
Painotus päivän uutisissa	Enemmän pidempiä, taustoittavia juttuja
Uutiset Ulkomaat Vaihteleva teema (esim. ruoka, koti) Urheilu	Mielipide Kulttuuri Yhdessä Sää

4.2 Organisaatiomuutokset Pohjois-Suomen Mediassa

Samaan aikaan tabloidiuudistuksen kanssa Pohjois-Suomen mediassa tehtiin myös organisaatiomuutoksia. Kolmelle maakuntalehdelle perustettiin yhteistoimitus tuottamaan kolmelle lehdelle yhteisiä sisältöjä. Myös organisaatiouudistuksella tavoiteltiin säästöjä: syntyi ajatus, että kolmen lehden yhteinen materiaali kootaan vain yhdessä paikassa sen sijaan, että sama materiaali koottaisiin jokaisessa lehdessä erikseen. (Kokkonen 2012.) Tabloidiuudistuksen ja organisaatiomuutosten kohdalla on olennaista huomioda, että muutokset eivät liity toisiinsa suoraan muuten, kuin että ne tehtiin samaan aikaan; organisaatiomuutokset olisi voitu toteuttaa ilman tabloidiuudistusta ja toisinpäin. Molemmat muutokset oli kuitenkin luontevaa toteuttaa yhtä aikaa, sillä erityisesti tiukka taloustilanne edellytti muutoksia. Tabloidiformaatti puolestaan helpottaa yhteisen sisällön jakamista ja siirtämistä.

Tammikuussa 2010 tabloidityöryhmän lisäksi perustettiin organisaatiomuutoksiin keskittyvä työryhmä. Organisaatiomuutoksiin paneutunut työryhmä selvitti, kuinka kolmen maakuntalehden yhteinen organisaatio rakennetaan toimivaksi. Myös organisaatiotyöryhmässä oli jäseniä kaikista kolmesta maakuntalehdestä. Sekä tabloidityöryhmällä että

organisaatiotyöryhmällä oli omat agendansa ja tehtävänsä, mutta työryhmät kommunikoivat keskenään koko prosessin ajan. (Kokkonen 2012.)

Maakuntalehdille perustettiin yhteistoimitus, joka vastaa lehtien yhteisestä sisällöstä ja taittamisesta. Yhteisiä sisältöjä ovat muun muassa yleiset kotimaan uutiset ja ulkomaan uutiset sekä tv- ja radiosivut. Esimerkiksi vuoden 2012 presidentinvaalien ensimmäisen kierroksen lehtimateriaali taitettiin yhteistoimituksessa ja jaettiin muihin lehtiin. Yhteistoimitus on virtuaalinen eli sillä on toimittajia kaikissa maakuntalehdissä. Yhteistoimituksen deski, pääpaikka on Rovaniemellä. Lehtien paikallinen materiaali toimitetaan ja taitetaan lehtien omissa toimituksissa. Organisaatiomuutoksissa kulttuuri- ja kuvaosasto saivat omat tuottajansa, urheiluosastolla puolestaan on kiertävä tuottajavastuu kolmen lehden kesken.

Uutena perustettiin kolmen lehden yhteiset sunnuntaisivut, joilla on oma tuottaja. Sunnuntaisivut päätettiin perustaa, sillä lauantai on yleensä uutisköyhä päivä. Toisaalta sunnuntai on rauhallinen lukupäivä, jolloin aikaa lehden lukemiseen voidaan käyttää enemmän. Sunnuntaivuilla on Kokkonen mukaan pohjoissuomalaista sisältöä, eli juttuja tehdään koko Lapin ja Kainuun alueelta ja sama sisältö jaetaan kaikkiin kolmeen lehteen. (Kokkonen 2012.) Sunnuntaisin kaikkien kolmen lehden päällimmäinen osa on o-osa, joka muina päivinä on a-osan sisässä. Sunnuntain lehdessä kaikille lehdillä on myös yhteinen ”sunnuntaikansi”. A-osan kansi on paikallinen.

Maakuntalehden tärkein arvo on paikallisuus. Pohjoisten maakuntalehtien materiaalista noin kolmasosa on yhteistä, muu paikallista. Organisaatiomuutoksilla on pyritty siihen, että paikallistoimitukset pystyvät keskittymään paikallisen materiaalin toimittamiseen. (Kokkonen 2012.) Organisaatiomuutokset tulivat voimaan vuoden 2011 alussa.

5 VUOSI TABLOIDIA TAKANA

Ensimmäinen Pohjolan Sanomien tabloidinnumero ilmestyi 17. tammikuuta 2011. Tässä luvussa käyn läpi, millaisia muutoksia tabloidi on tuonut työhön paikallistoimituksessa, millaisia ennakkooajatuksia tabloidi herätti henkilökunnassa ja miten nuo ajatukset ovat muuttuneet vuoden aikana. Lisäksi selvitän, miten tiivistynyt yhteistyö on toiminut. Viimeisenä tarkastelen, onko tabloidi tekijöidensä mielestä parempi vai huonompi kuin broadsheet. Tutkimusosan ymmärtämisen helpottamiseksi avaan alla hieman sitä, mitä haastateltavien työnkuvaan kuuluu.

Kuvaosaston esimiehen tehtäviin kuuluu normaali lehtikuvaus, mitä tekevät kaikki kuvaajat. Normaaliin lehtikuvaukseen kuuluu keikoilla käyminen, kuvankäsittely, yhteistyö toimittajan, toimitussihteerin ja uutispäällikön kanssa. Kuvaosaston esimies puuttuu myös siihen, millaisia kuvia lehteen tulee ja miten ne asetellaan lehteen. Pohjolan Sanomien kuvaosaston esimies on samalla kaikkien kolmen pohjoisen maakuntalehtien kuvaosastojen esimies. Siinä roolissa hän seuraa pohjoisten maakuntalehtien kuvakulkua, ottaa kuvia yhteistoimitukselle, vastaa koulutuksista ja tekee esimerkiksi toimintaohjeita. (Kuvaosaston esimies 2012.)

Paikallistoimituksen uutistoimittajien työnkuvaan kuuluu pääosin juttujen tekeminen, joihin sisältyy haastattelut ja jutun työstäminen. Lisäksi toimittajat tekevät muun muassa verkkosähkeitä ja ideoivat omia aiheita. (Toimittaja 1, 2012; Toimittaja 2, 2012.)

Toimitussihteerin työnkuvaan kuuluu uutisten valintaa ja käsittelyä sekä ulkoasun suunnittelua. Iltavuorossa ollessaan toimitussihteeri huolehtii, että päivän lehti saadaan lopulta valmiiksi ja painoon. (Toimitussihteeri 2012.)

Uutispäällikkö huolehtii päivittäisistä rutiineista ja ohjaa muita toimituksen tekijöitä. Hän miettii juttupaikkoja ja juttujen mittoja sekä ideoi juttuja ja niiden kuvituksia yhdessä tekijöiden kanssa. Uutispäällikkö myös auttaa muita työntekijöitä ongelmatilanteissa. Uutispäällikkö pitää niin sanotusti langat käsissään. Hänellä täytyy olla hallussa kokonaiskuva seuraavan päivän lehdestä sekä tekniseltä että sisällölliseltä puolelta. Seuraavan päivän lehden lisäksi uutispäällikön täytyy ideoida lehtiä myös eteenpäin. Uutispäällikkö pitää yhteyttä myös muihin pohjoisen maakuntalehtiin ja selvittää heiltä,

millaista sisältöä heillä on tarjolla ja voisiko sitä käyttää omassa lehdessä. (Uutispäällykkö 2012.)

5.1 Tabloidin tuomat konkreettiset muutokset työhön

Tabloidissa erityisesti paikallisen pääuutisaukeaman pääjutun elementit on tarkkaan määriteltä. Juttukokonaisuus sisältää noin 2200–2500 merkin mittaisen leipätekstin, lisäksi faktan, kainalojutun ja kuvan.

”Kemin Ajos korjasi biodiesel potin” - jutun eri elementtien rakentaminen sujui helposti. Leipäteksti kertoo pääuutisen, sen, että biodieselaitoksen paikaksi on valittu Kemin Ajos. Kainalojuttuun pyritään yleensä hakemaan hieman toisenlainen näkökulma kuin pääjutussa on. Tässä jutussa kainalo syntyi luontevasti Kemin kaupunginjohtajan näkemyksistä, miten iso asia biodieselaitoksen mahdollinen tuleminen Kemiin olisi. Myös faktan sai rakennettua helposti. Pääosin faktassa kerrotaan, kuinka paljon työpaikkoja laitos toisi. Toisinaan paikallinen pääjuttu sisältää myös kommentin. Biodieselaitosta koskevassa jutussa kommentin kirjoitti yhteistoimituksen toimittaja Henripekka Kallio. Päädyimme Kallion kanssa tällaiseen ratkaisuun, koska hän oli seurannut hanketta alusta asti ja koin, että hänellä olisi asiasta parempi näkemys kommentin kirjoittajaksi.

Myös ”Dioksiinikalasta hyvää rasvaa” - jutussa kaikki elementit syntyivät luontevasti. Leipäteksti kertoo dioksiinista ja sen vaikutuksista. Faktaan sisällytin syöntisuositukset ja kainalojutussa kalastaja kertoo dioksiinin vaikutuksista kalakauppaan.

Molemmissa tekemissäni paikallisissa pääjutuissa eri elementit oli varsin helppo rakentaa. Aina elementtien rakentaminen ei kuitenkaan suju yhtä luontevasti ja helposti. Monesti elementtien rakentaminen on todella työlästä ja esimerkiksi kainalojuttu täytyy joskus kehittämällä kehittää, kun se ei synny luontevalla tavalla (Toimittaja 1, 2012; Toimittaja 2, 2012).

Juttujen kirjoittaminen on tabloidissa enemmän määramittaan kirjoittamista ja jutut ovat lyhyempiä kuin broadsheetissä. Määramittaan kirjoittaminen näkyy erityisesti paikallisen pääuutisaukeaman pääjutussa, johon on määriteltä selvät elementit. Valmiissa geo-

metrioissa jokaisella elementillä on määrätty paikkansa ja mittansa. Toimittaja 2 (2012) kertoo, että pääjutuissa työmäärä tuntuu isommalta kuin broadsheetin aikaan ja se vaikuttaa jaksamiseenkin. Pääjuttuja jaksaa hyvin tehdä muutaman viikossa, mutta mikäli pääjuttuja pitää tehdä esimerkiksi viikossa 3-4, niin viimeistä juttua tehdessä huomaa, ettei ”ajatus enää kulje niin hyvin”. (Toimittaja 2, 2012.)

Juttujen tiivistyminen puolestaan on tuonut haasteita erityisesti sellaisille toimittajille, jotka mieluiten kirjoittavat pitkiä juttuja. Toimittaja 1 (2012) kokee, että lyhyissä jutuissa joutuu jättämään paljon pois sellaista sisältöä, joka olennaisesti kuuluisi juttuun.

”Kyllähän siinä on varmaan muutama harmaa hiuskin tullut sen takia, kun on joutunut miettii, että ei helekkari, tässä on aihe ja siitä pystys helposti raapii asiallisen 3000 merkin jutun kasaan, mun pitää tiivistää tää 800 merkkiin, täh?” (Toimittaja 1, 2012.)

Toimittaja 1 (2012) on myös sitä mieltä, ettei sellainen käytäntö palvele lukijoita, että jutuista jätetään olennaista sisältöä pois. Silloin lukijat eivät saa jutuista niin paljon informaatiota kuin mitä voisivat saada. (Toimittaja 1, 2012.) Toimittaja 2 puolestaan on sitä mieltä, että juttujen tiivistyminen on parantanut juttuja ja journalistinen sisältö on hänen mielestään parantunut. (Toimittaja 2, 2012.) Myös toimittaja 1 (2012) on tyytyväinen siihen, että ylipitkiä juttuja ei enää ole lehdessä, vaikka toisinaan arvokasta sisältöä joutuukin jättämään pois.

Uutispäällikön (2012) mielestä taas toimittajat ovat alkaneet kiinnittää juttujen sisältöön entistä enemmän huomiota ja jutun rakennetta ja näkökulmaa pohditaan entistä tarkemmin. Enää keikalle ei lähdetä eikä voikaan lähteä kuin ”soitellen sotaan”. Elementit ja lyhyemmät jutut vaativat enemmän huomion kiinnittämistä jutun rakenteeseen jo ennen juttukeikkaakin. Vaikka jo broadsheetin aikaan jutun paikka oli aika tarkkaan tiedossa jo ennen juttukeikalle lähtöä, on ennakkosuunnittelu tabloidissa selvästi korostunut. Koska käytössä oleva tila on pienentynyt, niin jo etukäteen täytyy tietää, mille paikalle juttu on tulossa. (Uutispäällikkö 2012.) Uutispäällikön (2012) mielestä keikkoja pitäisi pohjustaa ja miettiä vieläkin enemmän, että saataisiin enemmän aikaiseksi tarkkaan mietittyjä ja suunniteltuja tuloksia.

Toimittaja 1 (2012) kertoo, että kirjoitusprosessin on tavallaan joutunut opettelemaan uudestaan. Tiiviimmät jutut vaativat miettimään, mikä on olennaista ja mikä vähemmän olennaista. Ajatteluprosessiin joutuu toimittajan mukaan käyttämään enemmän aikaa. Vuosi tabloidiuudistuksen jälkeen kirjoitusprosessi on alkanut sujua jouhevammin eikä enää vaadi niin paljon opettelua. (Toimittaja 1, 2012.)

Toisinaan elementtejä täytyy soveltaa, jotta lopputulos on paras mahdollinen. Molemissa tekemissäni pääjutuissa sovellettiin kuvitusta ja taittoa. ”Kemin Ajos korjasi biodieselpotin” - juttuun käytimme pääkuvana aiemmin tehtyä grafiikkaa siitä, minkä kokoinen laitos tulee olemaan. Kuvassa laitos on sijoitettu sellutehtaan viereen, minne laitosta aiemmin suunniteltiin. Vaikka kuva olikin hieman vanhentunut, se sopi kuitenkin kuvitukseksi, koska siitä selvisi, minkä kokoisesta laitoksesta on kyse. Lisäksi Rovaniemellä tehtiin juttuun pieni karttakuva siitä, mihin laitos aiotaan lopulta sijoittaa. Karttakuvaa käytimme jutussa yhden palstan kokoisena. Tabloidissa käytetään pääjutussa yleensä yhtä kuvaa, kun taas broadsheetissä voi olla useampiakin kuvia. Tabloidissa kuvat on tarkkaan määritelty, minkä kokoisia ja muotoisia ne ovat ja kuville on piirretty erilaisia valmiita geometrioita. ”Kemin Ajos korjasi biodieselpotin” jutussa käytettiin juuri valmiita geometrioita.

”Dioksiinikalasta hyvää rasvaa” - jutussa haimme visuaalisuutta gallupilla, johon haastattelin kolmea ihmistä. Tabloidissa käytetään paljon myös syvätyjä kuvia. Syvätyissä kuvissa esimerkiksi ihminen on tarkkaan rajattu ääri viivoja pitkin. ”Dioksiinikalasta hyvää rasvaa” jutussa käytimme pääkuvana syvätyä lohta, vaikka yleensä pääjutun kuvan muoto on tarkkaan määritelty. Jutussa syväty lohi toi kuitenkin tarvittavaa visuaalisuutta, se kuvasi aihetta ja aukeaman taitto oli helpompi rakentaa näyttäväksi.

Jutussa käytetty syväty lohi liittyi toki suoraan aiheeseen, mutta samalla se toimi toisaalta viitteellisenä kuvana, jollaisia tabloidissa käytetään paljon. Viitteellinen kuva ei siis välttämättä liity suoraan juttuun vaan kuvaa käytetään ikään kuin kuvituskuvana. Viitteellisten kuvien runsas käyttäminen on aiheuttanut sen, että kuvatarjontaa pitäisi olla entistä enemmän. Kuvaosaston esimies (2012) kertookin, että kuvaosastolla on pyritty tekemään kattavampaa kuvatarjontaa ja hankkimaan erityyppisiä kuvia, joita voi käyttää erityisesti syvätyissä kuvissa. Syvätyjä kuvia käytetään pääasiassa pienissä uutisissa, hyllyissä (muutaman virkkeen mittainen teksti sivun ylä laidassa) sekä etusivun

vinkeissä, mutta toisinaan niitä voi siis käyttää myös isommissa jutuissa, mikäli syvätty kuva on tarkoituksen mukainen. Tarvittavat kuvat syvää yleensä työvuorossa oleva kuvaaja.

Kuvien syväys on aiheuttanut kuvaajissa pientä vastarintaa. Kuvaosaston esimies (2012) kertoo, että varsinkin alussa kuvien syväys aiheutti kuvaajissa kauhunsekaisia tunteita, kuinka aikaa vievää syväys on ja osataanko sitä tehdä. Kuvaajat ovat kuitenkin sisäistäneet uuden tavan. Syväys on kuvaosaston esimiehen (2012) mukaan pääosin pelkkää tekniikkaa, vaikkakin toisinaan myös ”nyhertämistä”. Lauri Kotilaisen mukaan viitteelliset kuvat ovat huonoja, koska ne tehdään ilman ennakkosuunnittelua ja ilman, että kuvitukseen juuri uhrataan ajatusta. Viitteellinen kuva liittyy juttuun vain löyhästi jos ollenkaan. (Kotilainen 1991, 67.) Kuvaosaston esimies (2012) on kuitenkin sitä mieltä, että syvätyt kuvat sopivat tabloidiin erityisen hyvin. Pienet kuvat tuovat visuaalisuutta lehden sivuille ja tabloidissa visuaalisuus on todella suuressa roolissa.

Tabloidissa kuvan merkitys on kasvanut. Kuvan asettelu sivulle täytyy siis miettiä tarkasti taitonkin kannalta. Tabloidissa käytetään aukeamataittoa eli kuva taitetaan aukeaman yli. Aukeamataitto tuo omat haasteensa kuvan asettelulle. Huomioon on otettava esimerkiksi se, etteivät kuvattavan kasvot rajaudu pahasti. Aukeamataitossa haasteita tuo myös painojälki, sillä toisella puolella kuvasta voi olla eri värisävy. (Kuvaosaston esimies 2012.) Päänvaivaa kuvaajille ovat aiheuttaneet myös geometriat, joissa kuvasuhteet eivät ole oikeat.

”Se on ihan sama, että miten tekee, mutta kuvasuhteet pitää säilyttää. Ei voi aina ajatella, et kun ottaa kuvan, niin yhtäkkiä siitä pitääkin tehdä pitkä panoraama. Puolet pois, häh, mistäs tästä otetaan, otetaanko jalat vai pää? Mutta se on niin kun, on kysymys kuvien rajaamisesta. No sitähan joudutaan täällä tekemään, mutta sitä on tehty aina ennenkin. Mutta kunhan se tehdään tarkoituksen mukaisesti ja siinä on hyvä syy ja miksi se tehdään. Jos ei sitä ole vaikka voinut olla rajaamatta niin se on sitten ihan ok.” (Kuvaosaston esimies 2012.)

Aiheesta on keskusteltu muun muassa uutispäällikön kanssa ja kuvaosaston esimiehen (2012) mukaan yhteinen ymmärrys on löytynyt hyvin. Esimies (2012) huomauttaa, että vaikka on olemassa valmiita geometrioita, aina on mahdollisuus varioida ja käyttää mielikuvitusta, mistä oiva osoitus on mielestäni esimerkiksi juuri ”Dioksiniikalasta hyvää rasvaa” jutussa pääkuvana toiminut syvätty lohi. Tabloidissa käytetään pienten kuvien

ohella myös paljon isoja kuvia, esimerkiksi lehden o-osassa voi olla jopa sivun kokoisia kuvia.

Kuvaosaston esimies (2012) painottaa sitä, että hyvä kuva on samanlainen tabloidissa kuin broadsheetissä. Kuvien ottoon sekä asetteluun tabloidi on tuonut mukaan paljon harkintaa ja järjestelmällisyyttä. Lehtiin laitettut kuvat ovat entistä tarkemmin harkittuja. Kuvaosaston esimiehen (2012) mielestä on vain hyvä, että harkintaa on tullut lisää, pienemmässä lehdessä kuviin kiinnitetään kuitenkin enemmän huomiota. Geometriat ja valmiit mallit puolestaan helpottavat ennakoimaan, millaista kuvaa keikalta haetaan. Geometrioita voi kuitenkin soveltaa. Jos ennen keikkaa annetaan valmis geometria, jossa on paikka pystykuvalle, mutta keikalta saadaankin parempi vaakakuva, niin geometria voidaan muuttaa vaakakuvalle sopivaksi. Kuvaosaston esimies (2012) uskoo, että valmiiden geometrioiden käyttö lisääntyy tulevaisuudessa. Kun väkeä vähennetään toimituksesta, kaikessa täytyy miettiä, miten saadaan tehtyä entistä helpommin.

Tabloidi on visuaalisesti erilainen taitettava kuin broadsheet. Toimitussihteeri (2012) kertoo, että on pitänyt opetella ikään kuin kääntämään sivu toisinpäin. Kuvan ja jutun täytyy sopia toisiinsa kokonaisuutena (Kuvaosaston esimies 2012). Sekä kuvan että tekstin sisälle on synnyttävä ikään kuin vuoropuhelu (Kotilainen 1991, 74.) Aukeaman saumakohta asettaa haasteita sekä kuvan asettelulle että aukeaman kokonaisuuden rakentamiselle. Aukeama-ajattelu antaa toisaalta liikkumavaraa, toisaalta taittajan täytyy tietää, mikä on sallittua tehdä ja mikä ei. (Kotilainen 1991, 161.)

Tabloidissa taitto ja visuaalisuus ovat suuremmassa roolissa kuin broadsheetissä. Tabloidissa sivut tulevat lähemmäs lukijaa, koska lehti on kooltaan pieni. Virheille on vähemmän varaa, sillä ne huomataan helpommin pienemmän lehden sivulta, toisin kuin broadsheetissä jutut ja kuvat hukkuvat helpommin massaan. Tabloidi vaatii pieniä elementtejä, eikä tekstiä saa olla sivulla liikaa ettei sivu näytä tekstitapetilta. Yhtä lailla sekä kuvan että jutun otsikon hyvä asettelu lehden saumakohdassa on tärkeää. Kuten Kotilainen toteaa, lehden on oltava kaunis, sen on tarjottava esteettistä mielihyvää ja esteettisiä virikkeitä. (Kotilainen 1991, 123).

Toimitussihteerin (2012) mukaan sivujen kokoaminen on toisinaan ”näpräämistä”, koska sivuilla on paljon pieniä elementtejä, kuten hyllyt, joiden tekeminen vie kohtuutto-

masti aikaa muun työn ohella. Myös toimittajat (2012) kokevat, että hyllyjen ja tärppien (vinkkejä päivän tapahtumista) tekeminen vie niiden kokoon nähden kohtuuttomasti aikaa. Toisinaan esimerkiksi tärpit syntyvät helposti kymmenessä minuutissa, toisinaan toimittaja saattaa joutua käyttämään parikin tuntia lyhyen tärpin tekemiseen. (Toimittaja 1, 2012.)

Otsikoiden tekeminen on tabloidissa suuremmassa roolissa kuin broadsheetissä. Otsikoille varattu tila on pienempi sekä etusivulla että sisäsivuilla. Broadsheetissä ongelma oli, että piti olla kahden rivin otsikko. Toimittaja 2 (2012) kertoo, että esimerkiksi kuuden palstan jutussa leipätekstiin ei enää tuntunut jäävän mitään kirjoitettavaa, kun ydinasia piti laittaa pitkään otsikkoon. Toimittaja 2 (2012) kokeekin, että lyhyt otsikko on parempi ja usein myös iskevämpi. Tabloidissa kahden rivin otsikko olisikin liian tuhti ja pomppaisi silmille ikävästi (Toimittaja 1, 2012).

Yleensä paikallisen pääuutisaukeaman pääjuttu on myös etusivulla pääjuttuna. Otsikoiden lisäksi myös etusivun vinkit ovat lyhyemmät tabloidissa kuin broadsheetissä. Etusivulla pyritään käyttämään myös lyhyttä, yhden rivin otsikkoa. ”Dioksiinikalasta hyvää rasvaa” - jutun etusivun otsikko on yhden rivin otsikko: ”Syö lohta harkiten”. Vinkit koostuivat kahdesta iskusanasta ja parista lauseesta. ”Kemin Ajos korjasi biodieselpotin” - jutussa puolestaan etusivun otsikko on kaksirivinen: ”Ajos korjasi voiton biodieselselkisassa”. Vinkit koostuvat kahdesta iskusanasta, joiden molempien alla on parin lauseen vinkit. Vinkit ovat ehkä helpoin ja aikaa vähiten vievä osa pääjutun rakentamista ja toimittaja 2:den (2012) mukaan ne jäävätkin monesti viimeiseksi työksi ennen töistä lähtöä. Sekä ”Dioksiinikalasta hyvää rasvaa” että ”Kemin Ajos korjasi biodieselpotin” - jutuissa käytettiin etusivulla samanmuotoista, valmiin geometrian mukaista kuvaa. Etusivullakin kuvia on kuitenkin mahdollisuus varioida ja tehdä esimerkiksi syväyksiä.

Toimitussihteerin (2012) mukaan kesti pitkään, ennen kuin tekemisessä päästiin rutiiiniin ja alku oli hänen mukaansa todella hankalaa. Tabloidin tekemiseen ei saatu ennakkokoulutusta ja kaikki piti opetella ikään kuin nollasta. Typografiat ja uudet juttumallit jouduttiin opettelemaan kirjoista. Uutispäällikön (2012) mukaan suunnitteluvaiheessa mietittiin, että alussa tehtäisiin tabloidia ja broadsheetiä rinnakkain niin, että samoista materiaaleista olisi koottu molemmat lehdet. Suunnitelmaa ei kuitenkaan toteutettu resurssipulan vuoksi, eikä tabloidin tekemistä harjoiteltu niin, että lehteä olisi koemuotoi-

sesti tehty siinä aikataulussa, mitä päivän lehti normaalisti tehdään. Pahinta toimitussihteerin (2012) mielestä olikin se, että tabloidin tekemisen opettelu tapahtui työn ohessa. Ylitöitä kertyi kautta linjan koko toimitushenkilökunnalle, koska lehti valmistui hitaasti. Toimitussihteerin (2012) mukaan alkuun tunnelmat olivat epätoivoiset.

”Me kyllä hypättiin aikalailla kylmiltään. Ja se kyllä sitte näky siinä alkuvaiheessa, että se oli niin niin tahmeeta se liikkeelle lähtö. Se pari kolme ensimmäistä kuukautta kun tota uutta lehteä tehtiin, niin tässä talossa ei ollu ikinä tehty niin paljon ylitöitä, ei varmasti koskaan, eikä tulla varmastikaan ikinä tekemään. Siis kaikkien päivät veny semmosiksi niinku kellon ympäri vähintäänkin. Tuntu jo siinä vaiheessa aika epätoivoiselta, että tää ei tuu ikinä menemään sellaseksi rutiiniksi, että tästä niinku normaalin työajan puitteissa kotiin selviäisi.” (Toimitussihteerin 2012.)

Paljon työtä ja opettelua teetti alkuun myös sivujen vaihto. Sivujen vaihdossa hankalaa oli se, kun ei tiennyt kuka vaihtaa ja milloin vaihdetaan. Samoin piti opetella uusi tekniikka. (Toimitussihteerin 2012.) Myös uutispäällikkö (2012) harmittelee sitä, ettei toimitussihteereitä otettu tiiviimmin mukaan suunnitteluvaiheessa. Tekemisen opettelu ei olisi saanut tapahtua työn ohessa. Toimitussihteerit ovat joutuneet käytännön kautta opettelemaan asiat, jotka olisi ollut mahdollista hoksata jo suunnitteluvaiheessa. (Uutispäällikkö 2012.)

Helppoa ei ole myöskään opetella pois tavoista, joihin on tottunut. Uutispäällikkö (2012) kertoo, että suunnitteluvaiheessa paljon tuli kommenttia ja ohjeita ammattilaisilta, kuten että tabloidissa pitää olla paljon pientä tavaraa eikä liikaa tekstimassaa, muuten lukija tukehtuu ja tylsistyy. Ensimmäisen tabloidivuoden aikana on uutispäällikön mukaan huomattu, että niinhän se menee. Paljon on pitänyt opetella asioita erehdysten kautta. (Uutispäällikkö 2012.)

Vuoden aikana tabloidin tekemisessä on päästy rutiiniin. Toimittaja 2 (2012) sanoo, että tekeminen on muuttunut helpommaksi ja alun ylimääräinen säätäminen on jäänyt pois. Toimittaja kuvailee, että tekemisestä on tullut ”peruskauraa”. Mutta jotta ei jämähdetäisi paikoilleen, toimitussihteerin (2012) toivoisi koulutusta erityisesti taittoon. Hänen mukaansa tekemisessä urautuu helposti. Alkuun lehdet näyttivät todella hyviltä ja tuoreilta, mutta vuosi uudistuksen jälkeen, ehkä tottumisenkin vuoksi, lehdet ovat alkaneet näyttää arkiselta. Toimitussihteerin (2012) toivoo, että olisi mahdollisuus saada esimerkiksi pätevä graafikko esittelemään uusia tapoja, miten tehdä lehteä, ettei jämähdetäisi sa-

maan kaavaan ja malliin. Kun tabloidin tekemisen perusjutut on sisäistänyt, ottaisi mielellään vastaan uusia ideoita. (Toimitussihteeri 2012.)

5.2 Asenteet ja ajatukset tabloidista

Pohjolan Sanomissa tabloidiuudistukseen oli aikaa varautua noin vuoden verran, sillä lehteä suunniteltiin noin vuosi, ennen kuin ensimmäinen tabloidinnumero ilmestyi. Kuvaosaston esimiehen (2012) mukaan uutinen siitä, että lehti muuttuu tabloidiksi, ei ollut kovin suuri yllätys. Mahdollisesta formaattimuutoksesta oli puhuttu jo vuosia ja arveltu, että muutos tehdään ensimmäisenä pohjoisissa maakuntalehdissä (Kuvaosaston esimies 2012).

Vaikka jotain ennakkotietoa mahdollisesta formaattimuutoksesta oli olemassa, herätti tabloidiin siirtyminen paljon keskustelua erityisesti siksi, että uudistus on suurin, mitä Pohjolan Sanomissa on aiemmin tehty. Ensimmäisiä ajatuksia, mitä uutinen herätti, oli huoli ja vastustus. Toimitussihteerin (2012) mukaan uudistuksen ensimmäisinä kuukausina tabloidiin suhtauduttiin jopa hieman naureskellen eikä uudistusta oikein haluttu ymmärtää. Monelle uudistuminen sinällään oli ikävä ajatus. Toimittaja 1 (2012) kokee, että ainoa pysyvä tila on muutos. Isompia ja pienempiä muutoksia on ollut tämän tästä ja toiveissa olisi, että muutaman vuoden olisi vakaampaa ja tasaisempaa, eikä tulisi suuria muutoksia ja uudistuksia (Toimittaja 1, 2012).

Osalle henkilökunnasta uudistus oli tervetullut erityisesti lehtikentällä tapahtuvien muutosten sekä paperisen lehden epävarman tulevaisuuden vuoksi. Ihmiset lukevat jatkossakin uutisia ja katsovat kuvia, mutta mahdollisesti eri välineestä, kuten lukulaitteesta. (Kuvaosaston esimies 2012.) Tabloidiuudistus voisikin puoltaa tätä suuntausta, koska tabloidi on broadsheetiä selkeämpi ja helpompi lukea esimerkiksi internetissä. Tabloidiuudistus herätti vastustuksen ohella alkuun myös mielenkiintoa, koska vain muutamia maakuntalehtiä on aiemmin tehty Suomessa tabloidina. Ensimmäiset visiot tulevasta lehdestä herättivät innostusta, samoin se, ettei tabloidin tekemisestä ollut aiempaa kokemusta. Toimittaja 2 (2012) kertoo, että hänelle tabloidista tuli ensimmäisenä mieleen brittitabloidit, vaikka hän tiesikin, ettei tyyli tulisi menemään siihen suuntaan. Kun uudistusta alettiin valmistella, odotukset kohosivat korkealle. Hienoa oli sekin, että toimi-

tushenkilökunta pääsi niin sanotusti etunenässä tekemään yhtä suomalaisen lehtihistorian suurimmista uudistuksista. Ylemmältä taholta tabloidiuudistusta markkinoitiin muun muassa juuri historiallisena tekona. Henkilökunnalle kerrottiin, että tabloidi on tulevaisuuden tapa tehdä lehteä ja nyt on mahdollisuus olla ensimmäisten joukossa tekemässä kokonaisvaltaista lehtiuudistusta, jollaista ei aiemmin ole Suomessa nähty (Toimitussihteeri 2012).

”Sillähän meille tätä varmaan eniten markkinoitiin, että tässä ollaan tekemässä tavallaan historiaa.” (Toimitussihteeri 2012.)

Toimittaja 1 (2012) ja toimitussihteeri (2012) kokevat, että tabloidi markkinoitiin toimittushenkilökunnalle tyyllillä ”näin on päätetty ja näin tehdään”. Osa vastustuksesta johtuneekin juuri siitä, että aloite uudistukseen tuli nimenomaan ylemmältä taholta, jolla ei välttämättä ole käsitystä siitä, millaisia tarpeita lukijoilla on. Henkilökunnalla ei ollut muuta vaihtoehtoa, kuin mukautua uudistukseen. (Toimittaja 1 2012; Toimitussihteeri 2012.)

Tabloidin mukanaan tuomat sisällölliset muutokset herättivät sekä innostusta että huolta. Uutispäällikkö (2012) kertoo olleensa innostunut siitä, että muutos oli todella kokonaisvaltainen, sillä formaatin lisäksi myös uusia sisältöjä mietittiin tarkasti. Ei vain tyydytty siirtämään vanhaa juttumateriaalia uuteen formaattiin vaan mietittiin, mitä vanhalle tekemisen tavalle täytyy tehdä, että se saadaan siirrettyä tabloidiin. (Uutispäällikkö 2012.) Toimittaja 1 (2012) kertoo pelänneensä, että lehden sisältö muuttuu iltalehtimäiseksi. Toimittajan mukaan näin ei ole kuitenkaan tapahtunut, vaikka iltalehtimäisiä piirteitä hän onkin havainnut lehden otsikointityylissä (Toimittaja 1 2012).

Toimitussihteeriä (2012) tabloidiuudistuksessa huoletti sisällön puolesta se, että tabloidiin ei mahdu yhtä paljon tavaraa kuin broadsheetiin ja se, että saadaanko kaikkea tarvittavaa mahtumaan lehteen. Tabloidin tekotapa on erilainen kuin broadsheetissä, esimerkiksi kuvia käytetään rohkeammin, mikä voi viedä tilaa tekstiltä. Elementtien pitää olla tiukempia, lehdessä pitää olla enemmän pieniin palasiin jaettua materiaalia, eikä lukijalle saa jäädä sellaista tunnetta, että pienellä sivulla on hirveä määrä tekstiä (Uutispäällikkö 2012). Toimitussihteeri (2012) kertoo pelänneensä, että saadaanko tehtyä sellainen lehti, jossa lukija saa tarpeeksi vastinetta rahalleen. Toimitussihteerin

(2012) mielestä huoli on käynyt toteen, kun asiaa tarkastelee vuosi uudistuksen jälkeen. Syynä on kuitenkin enemmänkin talous kuin itse formaatti. Lehden sivumäärät ovat pudonneet, minkä vuoksi juttuja ei mahdu lehteen yhtä paljon kuin aiemmin.

Sivun pienuus taas on hieman herättänyt närää toimittajissa, jotka ovat niin sanottuja pitkien juttujen kirjoittajia. Toisille toimittajille uusi tyyli ajatella juttuja ja tiivistää niitä sopii paremmin kuin toisille. (Toimitussihteeri 2012.) Uutispäällikkö (2012) taas on huomannut, että osa toimittajista kokee, että ”vapaus tehdä juttuja niin kuin lystää” on kadonnut, koska tila on rajatumpi. Keskusteluissa on esimerkiksi mietitty, miten vanhassa formaatissa jutut olisi tehty eri tavalla. (Uutispäällikkö 2012.)

Pohjolan Sanomien henkilökunnan tabloidia kohtaan liittyviä asenteita tarkasteltaessa yhden rajan voi vetää niiden henkilöiden kesken, jotka olivat suunnittelemassa formaattimuutosta ja niiden, jotka eivät osallistuneet suunnittelutyöhön. Niiden henkilöiden, jotka osallistuivat suunnittelutyöhön, suhtautuminen uudistukseen oli selvästi positiivisempi, kuin niiden, jotka eivät osallistuneet suunnittelutyöhön. Haastattelemistani henkilöistä kuvaosaston esimies ja uutispäällikkö olivat mukana suunnittelutyötä tehdessä. He pääsivät heti alusta alkaen rakentamaan uutta lehteä ja opettelemaan uuden formaatin vaatimia tekotapoja. Toimittaja 1 (2012) kritisoi sitä, että suunnittelutiimin ulkopuoliset henkilöt eivät juuri saaneet omaa mielipidettään esille. Mielipiteitä kysyttiin vain lähinnä sähköpostitse ja palavereissa. Toimittaja on sitä mieltä, että henkilökunta olisi pitänyt ottaa vielä tiiviimmin mukaan suunnittelutyöhön. (Toimittaja 1 2012.)

Kun alkushokista selvittiin, on lehteä tehty samalla vakavuudella kuin aiemminkin (Toimitussihteeri 2012). Tabloidikoko koetaan hyväksi. Toimittaja 1 (2012) kertoo, että alkuun tabloidia tuntui oudolta katsella ja sitä vertasi samalla levikkialueella ilmestyviin lähes samankokoisiin kaupunkilehtiin, että kuinka lehdet eroavat toisistaan tai eroavatko ollenkaan. Toimittaja on kuitenkin tyytyväinen siihen, että Pohjolan Sanomat on selkeästi kaupunkilehtiä uutismaisempi ja erottuu näin kilpailijoistaan. (Toimittaja 1, 2012.)

Sisällöstä toimittaja 1 (2012) kritisoi sitä, että lehteä tehdään muodon eikä sisällön ehdoilla. Esimerkkinä paikallisen pääuutisaukeaman pääjutut, joissa on monta elementtiä. Jokainen elementti on juttuun sisällytettävä, vaikka sisällön puolesta se ei olisi järkevää. Toimittaja 2 (2012) kertoo, että myös visuaalinen ilme herättää paikoin vastustusta edel-

leen. Osa on sitä mieltä, että visuaalinen linja painottaa liikaa isoja kuvia, osa taas kannattaa visuaalista linjaa. Toimittaja 2 (2012) kertoo, ettei hänellä ole mitään isoja kuvia vastaan. Hän kuitenkin sanoo ymmärtävänsä, että lehti voi tuntua epäsuhdalta, kun sen ensimmäisessä osassa on pääosin pienempiä kuvia, kun taas lehden O-osassa voi olla sivun tai jopa aukeaman kokoisia kuvia. (Toimittaja 2, 2012.)

Erityisesti vastustusta visuaalisessa linjassa herättivät viikon kuva ja maailman kuvat - osio. Tabloidissa julkaistiin ensimmäisten kuukausien ajan aukeaman kokoinen viikon kuva kerran viikossa. Sen lisäksi viikoittain lehdessä oli maailman kuvat – osio, jossa oli mielenkiintoisia kuvia maailmalta. Maailman kuvat kokosi vuoroviikoin joku pohjoisen maakuntalehdistä ja toimitti materiaalin myös muihin lehtiin. Sekä viikon kuvasta että maailman kuvista on sittemmin luovuttu sekä toimitushenkilökunnalta että lukijoilta tulleen palautteen vuoksi. Myös sivumäärän vähenemisen vuoksi suurista kuvista haluttiin luopua, jotta tila voitaisiin käyttää jutuille.

Tabloidiin on ikään kuin totuttu ja tekemisestä on tullut rutiinia. Haastateltavista neljä viidestä uskoo, että kauttaaltaan koko toimitushenkilökunta on sitä mieltä, että tabloidi on formaattina hyvä. Tabloidi saa paljon kiitosta, mutta myös miinuspisteitä. Alla olevassa listassa olen koonnut haastateltavien mainitsemat hyvät ja huonot asiat listaksi.

PLUSA

- **Koko** Tabloidi vie vähemmän tilaa. Sitä on helpompi lukea esimerkiksi junassa tai lentokoneessa. Lukijaystävällinen. Pienemmän koon vuoksi lehteä suunnitellaan tarkemmin.
- **Selkeys** Lehti on myös hallitumpi.
- **Osat** Lehden pystyy jakamaan, koska se on kaksiosainen.
- **Käsiteltävyys** On helpompi tehdä nuorekkaan ja moderni näköistä

MIINUSTA

- **Koko** Tabloidiin mahtuu vähemmän materiaali kuin broadsheetiin. Aikaa kuluu enemmän suunnitteluun.
- **Aukeamataitto** Kuvien asettelua joutuu miettimään taitossa, ettei taitoskohta osu kuvassa huonoon kohtaan. Myös otsikoinnissa aukeamataitto asettaa haasteita, koska sanat pitää saada sovitettua niin, ettei yhtään sanaa jää taitoksen

tabloidia kuin broadsheetiä. Rakennetta on helpompi muokata ja käsitellä sivuittain tabloidissa kuin broadsheetissä.

- **Näyttävyyys** Kuvien käytöllä saadaan sivuista hyvän ja näyttävän näköiset. Samankokoiset kuvat eivät taas broadsheetissä olisi yhtä näyttäviä. Ulkonäköä on helpompi varioida ja luoda lisää näyttävyyttä ja ilmettä.
- **Lukijaystävällinen** Tabloidi tulee lähemmäs lukijaa ja jutut löytää lehdestä paremmin.

kohdalle.

- **Ilmoitusmyynti** Tabloidisivusta pyritään saamaan ilmoittajilta sama korvaus, minkä he aiemmin maksoivat broadsheetsivusta. Ilmoittajat eivät välttämättä hyväksy tätä ajattelua.
- **Painojälki** Painojälki on välillä huonoa, mikä voi näkyä erityisesti kuvissa, jotka on taitettu aukeaman yli.

Vaikka edellä oleva listaus näyttää yksinkertaiselta ja selkeältä, huomaa, että asioita menee myös päällekkäin. Osa asioista, jotka koetaan nimenomaan positiiviseksi, aiheuttavat myös haasteita toiselta kantilta katsottuna.

5.3 Tiivistynyt yhteistyö Kainuun Sanomien ja Lapin Kansan kanssa

Pohjolan Sanomien, Kainuun Sanomien ja Lapin Kansan yhteistyö kattaa lähes puoli Suomea. Kolmen lehden levikkialueelle mahtuu hyvin erilaisia alueita, joista yhteistä materiaalia tuotetaan. Kaikkien haastateltavien vastauksista vahvimmin nousee esille Kainuun Sanomien asema yhteistyökuviossa. Haastateltavat on poikkeuksetta sitä mieltä, että yhteistyö sopii huonoiten Kainuun Sanomille. Haastateltavien mukaan Kainuun Sanomat on kärsinyt yhteistyökuvioista ja ”jäänyt nuolemaan näppejään”. Kainuu on muuhun pohjoiseen verraten hyvin erilaista aluetta, sillä on oma identiteettinsä, eikä se istu maantieteellisestikään muuhun Pohjois-Suomeen. (Kuvaosaston esimies 2012; Toimittaja 2, 2012.)

Kolmelle, erilaisella alueella ilmestyvälle lehdelle, on ollut vaikea löytää kaikille sopivia aiheita. Toimittaja 1 (2012) luokittelee lehtien pääpaikat seuraavasti: Rovaniemi on

keskeisesti hallintokaupunki, Kemi-Tornio on teollistunutta seutua ja kainuulaisilla puolestaan on oma identiteettinsä. Toimittaja 2:den (2012) mukaan yhteistoimitus oli alkuun infrastruktuuritoimitus. Jutut käsittelivät pääasiassa esimerkiksi laajakaistaa, teitä ja sähkölinjoja, koska ne ovat sellaisia aiheita, jotka koskettavat ihmisiä kaikkien lehtien levikkialueilla. Yhteiset aiheet kuitenkin ehtyivät nopeasti ja pääpaino alkoi siirtyä lappilaisiin aiheisiin. Yhteistoimituksen pääpaikka on Rovaniemellä, myös suurin osa toimittajista on pohjoisemmassa Suomessa, joten suurin osa aiheistakin tulee Pohjois-Suomesta, jolloin kainuulaiset aiheet jäävät vähemmälle huomiolle yhteistyössä. Toimitussihteerin (2012) mukaan lappikeskeiset jutut eivät sovi Kainuun Sanomien sivuille luontevasti, vaan ennemminkin pakottamalla.

Pohjolan Sanomien ja Lapin Kansan yhteistyö sen sijaan on sujunut jouhevammin, koska lehtien levikkialueelta löytyy molempiin lehtiin sopivia aiheita. Kuvatoimiston esimies (2012) kuitenkin huomauttaa, että Pohjolan Sanomien levikkialueella ihan pohjoisimman Suomen jutut eivät juuri kiinnosta.

Pohjolan Sanomat ja Lapin Kansa ovat vaihtaneet juttuja paljon jo ennen tiivistynyttä yhteistyötä. Tiivistyneen yhteistyön myötä juttuvaihto on kuitenkin muuttunut enemmänkin sivuvaihdoksi. Kun aiemmin lehdet tarjosivat toisilleen juttuja, joita jokainen lehti saattoi omien tarpeiden mukaan taittaa omille sivuilleen, niin nyt lehdet vaihtavat kokonaisia, valmiiksi taitettuja sivuja. Toimitussihteerin (2012) mukaan sivuvaihto on aiheuttanut sen, että lehtiä ei juuri tahdo aina edes erottaa toisistaan.

”Tää on sitonut käsiä tehdä oman näköistä lehteä. Että kyllähän tää on johtanu väistämättä siihen, että niinku Kainuun, Pohjolan Sanomien ja Lapin Kansan, ne on muuttunu entistäkin enemmän samannäköisiksi lehdiksi.” (Toimitussihteeri 2012.)

Samaa palautetta on kuulunut erityisesti myös alan ihmisten keskuudesta. Lehdet muistuttavat paljon toisiaan, eikä niitä juuri ulkomuodosta aina erota toisistaan.

Alussa yhteistyössä oli paljon opeteltavaa muun muassa sivujen vaihdossa sekä palaverissa. Ensimmäisen tabloidivuoden ajan lehdet kokoontuivat arkaamuisin yhteiseen videoneuvotteluun. Mukana oli Lapin Kansasta uutispäälliköt, toimitussihteeri ja kuvaaja, Pohjolan Sanomista uutispäälliköt ja kuvaosaston esimies sekä Kainuun Sanomista

vähintään uutispäällikkö. Yhteisessä aamupalaverissa käytiin läpi lehtien rakenteet ja sisällöt, mitä kukin lehti tarvitsee seuraavan päivän lehteen. (Uutispäällikkö 2012.) Kuvaosaston esimiehen (2012) mukaan yhteisessä palaverissakin oli alkuun opeteltavaa, esimerkiksi tekniikka aiheutti hämmennystä ja videoneuvotteluna käytävä palaveri oli uutta, joten neuvottelutapaakin piti opetella.

Kolmen lehden yhteisestä aamupalaverista luovuttiin vuoden 2012 alussa, koska Kainuun Sanomat päätti jonkin verran irtaantua yhteistyöstä, eikä lehteen oteta enää yhteistä materiaalia niin paljon kuin aiemmin. Kuitenkin esimerkiksi kotimaan ja ulkomaansivut tuotetaan edelleen kaikille lehdille yhteistoimituksessa. Pohjolan Sanomissa ja Lapin Kansassa ajateltiin, ettei palaveria kannata pitää kahden lehden kesken vaan asiat voidaan hoitaa sähköpostitse. (Uutispäällikkö 2012.) Uutispäällikkö (2012) olisi mielellään jatkanut käytäntöä. Hänen mukaansa palaveri rytmitti päivää ja oman lehden rakenteesta oli pakko olla hyvin selvillä. Samalla myös tiesi, mitä muut lehdet tekevät. Uutispäällikkö (2012) toivoo, että aloitettua yhteistyökuviota olisi jatkettu sellaisenaan vielä esimerkiksi kesän yli, ja katsottu sen jälkeen, miten yhteistyötä voisi kehittää.

Toimittaja 1 (2012) huomauttaa, että lehdissä tehdään asioita edelleen paljon päällekkäin, ”torta på torta”. Samat jutut ja aiheet saattavat olla useaan kertaan sekä lehdissä että lehtien internetsivuilla. Lehdessä esimerkiksi yhteistoimitus voi laittaa jonkin aiheen pieneksi hyllyjutuksi, eikä paikallistoimituksessa välttämättä huomata sitä ja sama aihe saattaa päätyä isompana uutisena eri sivulle. (Toimittaja 1, 2012.) Lehdissä on käytössä myös toisinaan yhteinen nettipäivitys eli yksi toimittaja päivittää kaikkien kolmen lehden nettisivut. Myös tuolloin samat aiheet saattavat päätyä jonkin lehden sivuille useampaan kertaan.

Toimitussihteeri (2012) ja toimittaja 2 (2012) kritisoivat yhteistoimituksen tapaa käyttää STT:n materiaalia hyllyjuttuihin. Yhteistoimitus poimii parhaat päältä pieniksi hyllyjutuiksi, kun samaa juttua saatettaisiin tarvita kokonaisena omille sivuille. Toimitussihteeri (2012) kertoo, että usein on käynyt niin, että hän on katsonut jonkun STT:n jutun valmiiksi, että hän käyttää sen kokonaisena. Sitten onkin käynyt niin, että yhteistoimitus on käyttänyt saman jutun hyllylle, tiivistänyt esimerkiksi 4000 merkin jutun parin kolmen lauseen jutuksi. Ongelma on myös se, että STT:n tarjonta on samaan aikaan vähen-

tynyt. Toimitussihteerin mukaan tilanne on kuitenkin hieman parantunut, kun yhteistoimitus on alkanut pitänyt listaa, mitä STT:n juttuja käyttää. (Toimitussihteeri 2012.)

Kommunikaatio ei siis aina toimi ja siinä on paljon kehittämisen varaa. Kuvatoimiston esimiehen mukaan ihmisten tulisi oppia tuntemaan toisensa, että he ymmärtäisivät toisiaan paremmin. Ihmisten vastaukset eivät aina ole yksiselitteisiä vaan niitä pitää osata tulkita. Yhteiset työkalut pitäisi olla selvillä. Myös kieli, jota puhutaan tulisi olla samaa. Jokaisen tulisi ymmärtää, että yhteistyö on kaikkien etu, ja kaikki tekevät töitä yhteisen päämäärän eteen. Jotta toiset oppisi tuntemaan paremmin, tulisi aika ajoin myös tehdä vierailuja muissa toimituksissa. (Kuvatoimiston esimies 2012.) On selvää, että yhteistyö on helpompaa silloin, kun kaikki sijaitsevat fyysisesti samassa paikassa. Yhteistyön toimivuuden eteen joutuu tekemään enemmän töitä silloin, kun yhteistyökumppanit ovat satojen kilometrien päässä. Yhteisen päämäärän eteen työskenteleminen vaatii myös kompromisseja. Kun yhteistyössä on mukana kymmeniä erilaisia ihmisiä, ei kaikkia voi aina miellyttää.

Toisaalta kaikki eivät ole yhtä tiiviisti mukana yhteistyössä, mikä voi osaltaan myös hankaloittaa yhteisen sävelen löytymistä. Esimerkiksi paikallistoimituksen toimittajille yhteistyö konkretisoituu lähinnä vain valmiina juttuina lehdissä. Enemmän muiden lehtien kanssa kontaktissa ovat uutispäällikkö, kuvatoimiston esimies ja yhteistoimituksessa työskentelevät toimittajat, joita on kaikissa kolmen lehden toimipisteissä.

Toimitussihteeri (2012) toteaaakin, että paikallistoimituksessa väki on ikään kuin jakaantunut kahtia. Yhteistoimituksessa työskentelevät toimittajat tekevät omia töitään ja paikallistoimituksen toimittajat puolestaan omia töitään. Yhteistoimituksen aamupalaveri on samaan aikaan kuin paikallistoimituksen, joten ideoiden jalostaminen paikallistoimituksessa ei ole toimittaja 2:den (2012) mukaan yhtä aktiivista kuin ennen yhteistyötä. Toimitussihteeri (2012) harmittelee myös sitä, että muutamat, aiemmin paikallistoimituksessa työskennelleet, tekevät nyt töitä yhteistoimituksessa. Paikallistoimituksen vuorokierrossa on näin ollen vähemmän väkeä, mikä tietää suurempaa työtaakkaa paikallistoimituksen toimittajille.

Yhteistoimituksen jutut koetaan pääosin sisällöltään hyväksi, mutta niiden pituus herättää kritiikkiä. Yhteistoimituksen ja sunnuntaitoimituksen jutut ovat usein pitkiä, kahden

kolmen sivun juttuja, kun taas paikallisia uutisia on täytynyt tiivistää. Yhteistyön on koettu vievän tilaa paikallisilta uutisilta, mistä on tullut kritiikkiä paljon lähes koko toimitushenkilökunnan keskuudesta. Toimittaja 1:den (2012) mukana myös lukijoilta on tullut paljon palautetta siitä, että paikallinen anti on lehdessä vähentynyt.

”Pitäsi ajatella lukijoita, jotka kuitenkin pitää lehden pystyssä, jos pitävät. Jos ei meillä ole lukijoita niin ei meillä ole lehteäkään...Kun ihmiset kaipaavat paikallisia uutisia kaikkein eniten. Sitten semmosia laajempia, taustoitettavia ja sinällään mielenkiintoisia tarinoita vasta sen jälkeen. Kyllä ne on nämä paikalliset uutiset, että kun tällä alueella jotakin tapahtuu, niin sen pitäis löytyä tuosta omasta lehdestä.” (Toimittaja 1 2012.)

Toimittaja 1 (2012) sanoo, että juttuja, jopa sellaisia joissa on selkeä uutinen, joudutaan siirtämään tulevien päivien lehtiin, koska niille ei ole tilaa. Tällaisissa tapauksissa yleensä kilpailija ehtii uutisoida asian ensin, mikä aiheuttaa sen, että lukijat närkästyvät, kun lehdessä on vanhoja uutisia. (Toimittaja 1, 2012.) Kuvaosaston esimiehen (2012) mukaan paikallisuuden vähentymiseen vaikuttaa myös pienempi koko. Juttukarsintaa joudutaan tekemään paljon ja osa paikallisista uutisista laitetaan lehteen todella pienellä tai ei ollenkaan. (Kuvaosaston esimies 2012.)

Toimittaja 1 (2012) kokee myös, että omille ideoille on vähemmän tilaa. Omat juttuaiheet eivät mene enää yhtä hyvin läpi eikä niitä näin ollen pääse toteuttamaan. (Toimittaja 1, 2012.) Paikallisuuden tuntua lehdessä on pyritty lisäämään muutoksilla. Kun aiemmin paikallinen uutisaukeama oli sivuilla 4-5, niin nyt paikallinen uutisaukeama on lehden ensimmäisen aukeaman sivut 2-3.

Kuten kuvaosaston esimies (2012) sanoo, yhteistyössä syntyy usein hyviä ideoita ja näkemyksiä ja mitä enemmän tehdään yhteistyötä, sitä enemmän syntyy jalostettuja huippuideoita. Maalaisjärjen käyttö on kuitenkin suotavaa. Jokaisesta asiasta ei tarvitse kysyä kaikkien ohjeita ja neuvoja tai lupaa. Yhteistyötä voisi myös tehdä tiiviimminkin, kuitenkin niin, että se on luontevaa eikä keinotekoista, juttujen tulee sopia jokaiseen lehteen. (Kuvatoimiston esimies 2012.)

6 YHTEENVETO

Tuskin mikään uudistus on koskaan ollut, tai tulee koskaan olemaan sellainen, etteikö se herättäisi jonkinlaista vastustusta. Pohjolan Sanomissakaan ei välttytty ennakkoluuloilta ja paikoitellen vahvoiltakin ennakkoasenteilta tabloidia kohtaan. Toisaalta moni myös ymmärsi muutoksen. Kuten yksi haastateltavista kertoi, hän oli saanut ulkomaalaisilta ystäviltä kommentteja, että eihän suomalaista sanomalehteä voi lukea edes sängyssä. Monelle tabloidiin siirtyminen olikin helpompaa siksi, että suuntaus on yleinen Euroopassa. Ajateltiin, että tabloidi on tulevaisuuden formaatti.

Kuten haastateltavien vastauksista huomaa, tabloidi sekä organisaatiomuutokset herättävät monenlaisia tunteita vielä vuosi uudistuksen jälkeenkin. Uudistuksessa nähdään paljon hyvää, mutta kritiikin kohteitakin löytyy. Suurin osa haastateltavista on sitä mieltä, että entiseen ei ole paluuta eikä broadsheet-aikoja juuri haikailla. Uutispäällikkö (2012) sanoo, ettei voisi edes ajatella jatkamista vanhalla formaatilla.

”Aivan oikee ratkasuhan tää on ollu. Sitä mä en epäile yhtään,, etteikö tätä olisi pitänyt tehdä. Kyllä se olis pitänyt tehdä joka tapauksessa jossakin vaiheessa.” (Uutispäällikkö 2012).

”Tabloidissa on paljon hyvää, mää en esimerkiksi niinku broadiin en palais millään takasin.” (Kuvaosaston esimies 2012).

Toimittaja 2 (2012) kuitenkin toteaa, että sivumäärän pudottua, broadsheetiä on tullut ikävä. Tabloidi on muotona parempi, mutta broadsheetissä on enemmän tilaa. Toisaalta tabloidissa on helpompi pelata sisällöllä, mikäli sivumääriä pudotetaan (Uutispäällikkö 2012). Broadsheetistä tulisi hyvin pian todella ohuen tuntuinen lehti, mikäli sivumääriä pudotetaan. Tabloidiin sen sijaan jää vielä paksuuden tuntua sivumäärien pudottamisesta huolimatta.

Formaatti on todettu toimivaksi ja haastateltavien mukaan suurimmat kehityskohteet ovat nyt lehden sisällöt. Tabloidia on vuoden aikana kehitetty henkilökunnalta ja lukijoilta tulleen palautteen pohjalta. Suurin kritiikkiryöppy tuli isoista kuvista, minkä vuoksi viikon kuvaa ja maailman kuvia ei enää lehdessä ole. Suurien kuvien poistamiseen vaikutti myös sivumäärien pienentyminen: kuvien tilalle on täytynyt saada muuta sisältöä (Uutispäällikkö 2012). Viikon kuva ja maailman kuvien kokoaminen aiheuttivat

kuvaajille lisätyötä. Erityisesti viikon kuva koettiin toisinaan stressaavaksi, koska se vaati paljon ideointia ja työstämistä, mikä lisäsi tuntuvasti työmäärää muun työn ohella. Viikon kuvan ottivat vuoroviikoin toimituksen kuvaajat. Maailman kuvat kokosi vuoroviikoin kuvaaja Pohjolan Sanomista, Lapin Kansasta tai Kainuun Sanomista ja sama materiaali toimitettiin kaikkiin lehtiin.

Lehti on saanut paljon palautetta sekä tekijöiltä että lukijoilta siitä, että paikallisten uutisten koetaan vähentyneen. Paikallisuuden tuntua on haettu siirtämällä paikallinen uutisaukeama sivuilta 4-5 sivuille 2-3. Mitään laskelmia paikallisten uutisten osuudesta tabloidissa ei ole tehty. Uutispäällikkö (2012) kokee haasteellisena sen, ettei tekijöillä ja lukijoilla tunnu olevan samaa käsitystä paikallisuudesta.

”Jotenki on tullut semmonen mielikuva, että meillä ei ole lukijoiden kanssa samaa käsitystä siitä, että mikä on paikallinen uutinen. Koska kun me itse katsotaan lehteä, luetaan, että no miksi ne voi sanoa että täällä ei ole paikallisia uutisia, kun nää kaikki on paikallisia uutisia. Mutta ihmiset ei miellä niitä paikallisiksi uutisiksi tai paikallisiksi jutuiksi. Ne kattovat ilmeisesti vähän eri vinkkelistä sitä hommaa, niillä on eri käsitys siitä.”
(Uutispäällikkö 2012.)

Esimerkkinä voisi käyttää muun muassa paikallistettuja juttuja tai juttuja, joissa aihe on yleismaailmallinen, mutta juttu on lehden omaa tuotantoa ja henkilöt, joita on haastateltu, ovat paikallisia. Tällaisia juttuja lukijat eivät välttämättä koe paikallisiksi toisin kuin tekijät.

Haastateltavien vastauksissa jokaisella nousi esille myös taloustilanne. Toimittaja 1 (2012) kuvailee uudistusaikoja osuvasti ”eriskummallisiksi”. Samaan aikaan kun tehtiin tabloidiuudistusta ja muutettiin organisaatiota, lehdissä käytiin yt-neuvottelut. Kun olisi pitänyt olla innoissaan hienosta uudistuksesta, samaan aikaan joutui sanomaan hyvästit monelle työkaverille. Toimituksen henkilökuntaa vähennettiin, mutta työmäärä ei vähentynyt, joten toimituksessa jouduttiin käyttämään avustajia paikkaamaan vajetta. Toimittaja 1 (2012) sanoo, että avustajien käyttö tuntui todella väärältä, kun omaa henkilökuntaa oli sanottu irti. Henkilökunnan irtisanominen on toimittajan mukaan vaikuttanut selvästi heikentävästi toimituksen ilmapiiriin, vaikka hän kokee, että ilmapiiri on kuitenkin edelleen varsin hyvä, irtisanomiset huomioon ottaen.

On vaikea arvioida, olisiko tabloidiuudistukseen suhtautuminen ollut erilaista, mikäli taloustilanne olisi ollut parempi. Ainakin uutispäällikkö (2012) uskoo, että tabloidiin siirtyminen olisi ollut mielekkäämpää ja antoisampaa, mikäli talous olisi ollut paremmalla tolalla. Lehdestä olisi saanut tehdä muhkean paketin, juttuja olisi sopinut paljon ja olisi voinut tehdä matkoja eripuolille maakuntaa ja Lappia ja tehdä pitkiä reportaaseja.

Uudistuksilla, erityisesti organisaatiouudistuksella haettiin ennen kaikkea taloudellisia säästöjä. Tavoitteet eivät kuitenkaan täysin täyttyneet, sillä taloustilanne ei ole parantunut. Uudet yt-neuvottelut Pohjois-Suomen mediassa käytiin jo vuosi tabloidiuudistuksen jälkeen. Samaan aikaan, kun Pohjois-Suomen mediassa käytiin yt-neuvotteluja, Alma Median konserniin kuuluva maakuntalehti Satakunnan Kansa valmistautui tabloidiin siirtymiseen.

”Me oltiin semmonen koelaboratio ja ilmeisesti kaikesta huolimatta, vaikka tää ei kaikin puolin ole sen paremmin, tai nyt ainakaan taloudellisesti ei ole ollut mikään menestys Alma Median näkökulmasta, mutta ilmeisesti kuitenkin niin kun onnistunut kokeilu koska isoinen naapurikin tuolta on nyt siirtymässä.” (Toimitussihteeri 2012.)

Satakunnan Kansan ensimmäinen tabloidinumero ilmestyi tasan vuosi pohjoisten maakuntalehtien ensimmäisestä tabloidinumeron jälkeen, 17.1.2012.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni päätavoitteena oli selvittää, miten Pohjolan Sanomien henkilökunta suhtautuu tabloidiin vuosi uudistuksen jälkeen. Hain kysymykseen vastauksia haastatteleamalla Pohjolan Sanomien henkilökuntaa. Ajatuksia, kokemuksia ja tunteita olisi muutoin hankala juuri selvittääkään. Johtopäätöksissä mukana ovat vahvasti mukana myös omat kokemukset kolmelta kuukaudelta, jolloin olin kesätoimittajana Pohjolan Sanomissa. Haastatteluissa sain vahvistuksen monille havainnoimilleni asioille. Esimerkiksi tietyt ennakkoluulot ja asenteet tabloidia ja siihen liittyviä muutoksia kohtaan vahvistuivat. Toisaalta paljon tuli myös uutta, jota en ollut osannut odottaa.

Uskon, että tabloidiin siirtyminen tuotti vaikeuksia Pohjolan Sanomien henkilökunnalle senkin takia, että yleinen ilmapiiri median keskuudessa oli hieman vähättelevä, mielestäni muutokseen suhtauduttiin jopa hieman naureskellen. Yleisesti on myös ajateltu, että tabloidiuudistus ei ollut kovin onnistunut. Taloudellisesti uudistus ei olekaan tuottanut sitä tulosta, mitä sillä tavoiteltiin, säästöjä. Uudistuksen taloudellisesta epäonnistumisesta kielii se, että pohjoisista maakuntalehdistä irtisanottiin henkilökuntaa jo vuosi tabloidiuudistuksen jälkeen, vuosi edellisten irtisanomisten jälkeen.

Pohjoisen maakuntalehdet ovat saaneet paljon kritiikkiä muun muassa sisällön vuoksi. Lehdet ovat ottaneet palautteen vastaan ja kehittäneet tabloidia sen avulla. Kolmen lehden yhteistoimitus on lehdille kuitenkin kaksiteräinen miekka. Toisaalta työ helpottuu, kun osan materiaalista saa valmiina. Onhan saman materiaalin tuottaminen yhdessä paikassa myös halvempaa. Toisaalta, lehdet muistuttavat jo liikaa toisiaan. Erityisesti sunnuntaisin lehtiä tuskin erottaa toisistaan, kun jokaisella lehdellä on sama kansi. Suurimmalle osalle lukijoista tämä tuskin on ongelma, onhan kyse maakuntalehdistä, joilla jokaisella on omat levikkialueensa. Toisaalta lukijakunnassa on myös meitä, jotka seuraamme aktiivisesti kaikkia kolmea lehteä. Valitettavasti olen joutunut huomaamaan, että luettavaa kolmessa lehdessä yhteensä on todella vähän. Samoja juttuja tulee vastaan jokaisessa lehdessä.

Sekä tekijänä että lukijana voin vahvistaa sen ajatuksen, mihin haastateltavanikin päätyivät, tabloidi on formaattina hyvä eikä broadsheetaikoihin ole paluuta. Lukijalle tabloidi on miellyttävän kokoinen, sitä on helppo käsitellä. Se myös näyttää huomattavasti

paremmalta kuin broadsheet ja on näin ollen houkuttelevampi. Tabloidiin tarttuu mielellään vaikka useamman kerran päivässä. Minä en ikävöi aikoja, jolloin piti levittää lehti lattialle ja osittain istua sen päällä kyetäkseen lukemaan jutut sivun yläreunasta. Huoli lukijoiden suhtautumisesta tabloidimuutokseen ei varmasti ole ollut turha, mutta uskon, että vuosi uudistuksen jälkeen myös lukijat ovat ottaneet tabloidin omakseen.

Tekijänä omia juttujaan katsoo ja lukee paljon mieluummin tabloidista. Jutut näyttävät hyviltä, kun tekijät osaavat asiansa. Kirjoittaminen on hyvällä tavalla haastavampaa, kun juttu pitää oppia tiivistämään, ylimääräiset jäävät pois ja jutusta tulee iskevampi. Allekirjoitan toki myös sen, että toisinaan elementit ovat turhia ja niitä pitää pystyä tarpeen mukaan soveltamaan. Kuten eräs haastateltavista painotti, lehteä on tehtävä sisällön, ei muodon ehdoilla.

Yllättävintä vastauksissa oli se, kuinka vahvasti osa haastateltavista uskoi, että tabloidi on tulevaisuuden formaatti ja suomalaiset sanomalehdet tulevat vaihtamaan tabloidiin tulevaisuudessa. Kaikki haastateltavista olivat samoilla linjoilla, osa tosin hieman epäroiden. Viimeaikaisten uutisten perusteella en voi olla kuin yhtymättä tähän uskoon. Monet suomalaiset sanomalehdet ovat ilmoittaneet tabloidiin siirtymisestä vuoden vaihteessa. Suurin ja yllättävin on Helsingin Sanomat, jonka ei ole uskottu vaihtavan formaattia muun muassa sen takia, että lehti on muutoinkin jo iso paketti ja tabloidina siitä tulisi lähes tiiliskivi. Toisin kuitenkin kävi.

Uskon, että viimeistään Helsingin Sanomien uutinen tabloidiin siirtymisestä vaientaa tabloidiin naureskellen suhtautuvat. Tuskin on epäselvää, etteikö yhä useampi lehti seuraava valtakunnan suurimman sanomalehden suuntausta. Voisin myös kuvitella, että valtakunnan suurimman sanomalehden siirtyminen tabloidiin vahvistaa ajatuksia sekä Pohjan Sanomissa että kahdessa muussa pohjoisessa maakuntalehdessä siitä, että tabloidiin siirtyminen oli oikea ratkaisu. Nyt vallitseva ”tabloidibuumi” osoittaa myös sen, ettei tabloidiformaattia pidetä enää keltaisen lehdistön formaattina. Sen sijaan tabloidi on tulevaisuuden formaatti, moderni formaatti. Broadsheetlehtiä voidaankin kenties pian pitää vanhanaikaisina, aikaansa jäljessä olevina lehtinä.

Erityisen ällikällä vastauksissa minut löi se, että eräs haastateltavista kyseenalaisti koko lehtikentän tulevaisuuden. Kehitys on nopeaa, kymmenen vuoden päästä perinteiset

sanomalehdet voivat olla hyvinkin toisennäköisiä. Luemmeko enää paperista vai siirtykö lehti kokonaan digitaaliseksi? Olen nuoresta iästäni huolimatta tietyllä tavalla vanhemman ikäpolven edustaja. Luen lehteni huomattavan paljon mieluummin paperisena kuin vaikka lukulaitteesta. Opinnäytetyöprosessini aikana olen kuitenkin alkanut kallistua sille kannalle, että jonkin määrittelemättömän ajan kuluttua joudun lukemaan lehteni digitaalisena. Tabloidi on helpompi formaattina ujuttaa esimerkiksi lukulaitteeseen ja suomalaisten sanomalehtien siirtyminen entistä enemmän tabloidiin puoltaa sitä suuntausta, että paperiset sanomalehdet voivat olla tulevaisuudessa historiaa.

LÄHTEET

Alma Media, 2011. Sanomalehdet 2009. Luettu ja tulostettu 16.1.2012.

<http://www.almamedia.fi/sanomalehdet_09>

Alma Media, 2008. Pohjois-Suomen Media Oy. Luettu ja tulostettu 16.3.2012.

<<http://www.almamedia.fi/pohjoiset-lehdet>>

Connell, Ian 1998. Mistaken identities: tabloid and broadsheet news discourse. Teoksessa Tabloidization and the Media. Javnost – the public s. 11–31.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. 10., osin uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Jussila, Pentti 2005. Eikö sitä totuutta saisikaan sanoa. Pohjolan Sanomien yhdeksän vuosikymmentä. 1. painos. Kemi: Pohjolan Sanomat.

Jyrkiäinen, Jyrki & Savisaari, Eero 2001. Sanomalehdistön nykytila. Teoksessa Nordenstreng & Wiio, Osmo A. (toimi.). Suomen mediamaisema. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Kokkonen, Antti 2012. Päätoimittaja. Lapin Kansa, Rovaniemi. Haastattelu tammikuun 2012.

Kotilainen, Lauri 1991. Lehden tekijän käsikirja. Sisältö, kuvitus, typografia, taitto. Kuopio: Minnapress Oy.

Kurtz, Howard 1993. Media Circus. The Trouble with America's Newspapers. New York: Times Books, a division of Random House, Inc.

Lapin Kansa 2012. Matti Ilmivalta jättää Pohjois-Suomen Median. Luettu ja tulostettu 16.3.2012.

<<http://www.lapinkansa.fi/Lappi/1194715696314/artikkeli/matti+ilmivalta+jattaa+pohjois-suomen+median.html>>

Levikintarkastus Oy 2012. Pohjolan Sanomien levikki 2007–2010. Luettu ja tulostettu 13.3.2012. <<http://www.levikintarkastus.fi/levikkitietokanta/index.php>>

Levikintarkastus Oy 2012. Kainuun Sanomien levikki 2007–2010. Luettu ja tulostettu 13.3.2012. <<http://www.levikintarkastus.fi/levikkitietokanta/index.php>>

Levikintarkastus Oy 2012. Lapin Kansan levikki 2007–2010. Luettu ja tulostettu 13.3.2012. <<http://www.levikintarkastus.fi/levikkitietokanta/index.php>>

Median maailma. Termikirjasto. Luettu ja tulostettu 20.2.2012.

<<http://www2.edu.fi/medianmaailma/termit.php?k=t>>

Mervola, Pekka 1995. Kirja, kirjavampi, sanomalehti. Ulkoasukierre ja suomalaisten

- sanomalehtien ulkoasu 1771-1994. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Nieminen, Hannu & Pantti, Mervi 2004. Media markkinoilla. Johdatus joukkoviestittään ja sen tutkimukseen. Helsinki: Loki-Kirjat.
- Pietilä, A-P 2007. Uutisista viihdettä, viihteestä uutisia. Median muodonmuutos. Helsinki: Art House.
- Perko, Touko 1988. Sanomalehdistö sodan ja säännöstelyn puristuksessa 1939–1949. Teoksessa Suomen Sanomalehdistön historia 3. Sanomalehdistö sodanmurroksesta 1980-luvulle. Kuopio: Kustannuskiila Oy.
- Pulkinen, Hannu 2002. Kasvojen pesu vai kunnan sauna? Suomalaiset päivälehdet graafisen muotoilun kohteina 1991–2001. Journalistiikan lisensiaatintyö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pulkinen, Hannu 2008. Uutisten arkkitehtuuri. Sanomalehden ulkoasun rakenteiden järjestys ja jousto. Jyväskylän yliopisto.
- Salminen, Esko 1988. Sitoutumattomuuden ja laajenevan informaation aika 1950–1980. Teoksessa Sanomalehdistön historia 3. Sanomalehdistö sodan murroksesta 1980-luvulle. Kuopio: Kustannuskiila Oy.
- Toimittaja. Pohjolan Sanomat, Kemi. Haastattelu, 10.1.2012.
- Toimittaja. Pohjolan Sanomat, Kemi. Haastattelu, 10.1.2012.
- Toimitussihteeri. Pohjolan Sanomat, Kemi. Haastattelu, 10.1.2012.
- Kuvaosaston esimies. Pohjolan Sanomat, Kemi. Haastattelu, 10.1.2012.
- Uutispäällikkö. Pohjolan Sanomat, Kemi. Haastattelu, 10.1.2012.
- Uimonen, Risto 2004. Tabloid-kuume leviää maailman lehdistössä. Kaleva 13.6.2004 Luettu ja tulostettu 12.3.2012.
<<http://www.kaleva.fi/mielipide/kolumnit/tabloid-kuume-leviaa-maailman-lehdistossa/380933/>>
- Virtanen, Kari 2012. Nurmijärven Uutiset siirtyy tabloid-kokoon. Nurmijärven uutiset 7.3.2012. Luettu ja tulostettu 12.3.2012.
<<http://www.nurmijarvenuutiset.fi/artikkeli/97103-nurmijarven-uutiset-siirtyy-tabloid-kokoon>>

LIITELUETTELO

Liite 1. Kemin Ajos korjasi biodieselpotin. Lehtijuttu. Tehnyt Minna Heikura. Julkaistu Pohjolan 28.7.2011.

Liite 2. Dioksiinikalasta hyvää rasvaa. Lehtijuttu. Tehnyt Minna Heikura. Julkaistu Pohjolan Sanomissa 30.7.2011.

Jos kaikki menee suunnitelmien mukaan, biodieseltehdas aloittaa toiminnan Ajoksessa vuonna 2015–2016.

Ajos korjasi voiton biodieselsässään

Päätös: Biodieseltehdas rakennetaan Kemin Ajokseen, muita vaihtoehtoja ei enää ole. Seuraava askel on saada Euroopan komissiolta myönteinen päätös rahoituksesta.

Vaikutukset: Jalostamo toisi satoja työpaikkoja. Kemistä tulisi metsäteollisuuden keskittymä. Puun käyttäjänä tehdas on merkittävä.

Uutiset A4-5

Kemin Ajos korjasi

Biodiesel-hanke: Merisatama sijoituspaikan valttikortti

Minna Heikura

Metsäliitto ja Vapo paljastivat keskiviikkona, että biodieseltehtaan ykkösvaihtoehto sijoituspaikaksi on Kemin Ajos.

– Toukokuussa komissiolle jätetyssä hakemuksessa Kemi laitettiin tehtaan sijoituspaikaksi, joten muita vaihtoehtoja kuin Kemi ei ole, vahvistaa Vapon toimitusjohtaja Tomi Yli-Kyyny.

Varsinaista rakennuspäätöstä saadaan kuitenkin vielä odottaa. Seuraavaksi alkaa Kemin vaihtoehtojen ympäristövaikutusten arviointi ja Euroopan komission päätös tulee vuoden 2012 loppuun mennessä.

Metsäliiton ja Vapon biodieselhankkeen lisäksi kaksi muuta suomalaista biodieselhanketta hakee EU:n NER300-rahoitusta laitosten rakentamiseen. Yli-Kyyny uskoo, että Metsäliiton ja Vapon hanke on vahvoilla rahoituskilpailussa. – Meillä on luja usko, että saamme positiivisen päätöksen Euroopan komissiolta.

TEHTAAN sijoituspaikkana tarkasteltiin neljää vaihtoehtoa. Muut olivat Äänekoski, Jönköping Ruotsissa ja Kunda Virossa.

Kemissä tehdasta kaavailtiin alunperin Pajusaareen. Logististen etujen vuoksi laitos päätettiin sijoittaa sataman läheisyyteen Ajokseen. Raaka-aineen kuljetus tehtaalte sekä valmiin tuotoksen kuljetus maailmalle on huomattavasti näppärämpää vesitse. Lisäksi Yli-Kyyny huomauttaa, että rakennusaikainen logistiikka on vaativaa, minkä vuoksi sataman läheisyys toi Ajokselle lisäpisteitä.

Tulevassa tehtaassa käytetään puupohjaisia raaka-aineita, mikä myös osaltaan vaikutti sijoituskaupungin valintaan.

– Raaka-ainetta ostetaan noin 200 kilometrin säteeltä laitoksesta. Myös Ruotsi on otettu puun lähteenä huomioon, rajat ovat auki, Yli-Kyyny sanoo.

AIEMMISSA suunnitelmissa kaavailtiin biodiesellaitoksen rakentamista sellutehtaan yhteyteen. Aikaista kuitenkin luovuttiin, kun

Tausta

Satoja työpaikkoja

Vapon ja Metsäliiton suunnittelema biodieseljalostamo tuottaisi vuodessa noin 100 000 tonnia synteettistä biodieselä.

Alun perin yhtiöt suunnittelivat vielä kaksi kertaa isompaa laitosta, mutta pienemmän yksikön raaka-ainehuolto on varmempi.

Jalostamo käyttäisi raaka-aineena lähes yksinomaan puuta. Näin tuotettuna biodieselin hiilijalanjälki jää seitsemäsosaan perinteisestä. Tuotettu polttoaine on korkealaatuista ja sopisi myös talviolosuhteisiin.

Laitoksen kustannusarvio on noin 500 miljoonaa euroa.

Jalostamo synnyttäisi suoraan noin 200 pysyvää työpaikkaa. Rakentamisvaiheessa työvoimaa tarvittaisiin paljon enemmän.

Lisää työpaikkoja syntyisi muun muassa raaka-aineen hankintaketjuun ja kuljetuksiin.

selvisi, ettei turvetta voida käyttää raaka-aineena, sillä se ei täytä EU:n kriteerejä uusiutuvasta luonnonvarasta. Erillinen tehdas on myös selvä kilpailuetu.

– Kävi ilmi, että komissio antaa pisteytyksessä arvoa sille, kuinka tällainen laitostekonaisuus saadaan monistettua muuallekin, mikäli kokonaisuus toimii loistavasti.

Myös Vapon painotus hankkeessa muuttui turpeen pudottua pois raaka-ainelistalta. Yhtiö on päättänyt toimia teknologiapuolella veturina eli Vapolle tehdas on ennen kaikkea teknologiahanke.

– Vapo tuskin omistaa 50 prosenttia tehtaasta kun se valmistuu, joten arvokkaammaksi asiakas nousi laitoksen monistettavuus tulevaisuudessa, Yli-Kyyny kertoo. Aikataulu on hyvinkin nopea, mikäli kaikki menee suunnitelmi-

Pajusaareen Metsä-Botnian tehtaalle tehty havainnekuva osoittaa, kuinka

Kommentti

Että osaakin tuntua hyvältä!

Meri-Lapissa on vuosia valmistauduttu taloudellisiin suurhankkeisiin, jotka takaisivat seutukunnalle lisää elinvoimaa vuosikymmeniksi. Outokummun suurinvestointia terästehtäseen ja kaivokseen toteutetaan jo parhaillaan.

Pajalan malmit päätyivät Ajoksen sataman sijaan Jäämerelle,

mutta biodieseljalostamo korvaisi sivu suun menneet työpäikat moninkertaisesti. Meri-Lapin talous voi kääntyä huimaan nousuun, jos samanlaisia uutisia saadaan syksyllä ydinvoimalasta ja rannikon tuulivoimasta.

Ennen biodieseljalostamon harjakaisia Metsäliitto ja Vapo tarvitsevat tietysti puhtaat pauperit ympäristöselvityksistä ja tuntuva tukirahat EU:lta. Näin positiivista värinää alueella ei ole tuntunut vuosikymmeniä.

Henripekka Kallio

en mukaan. Seuraava askelmerkki on EU:n avustus.

– Sitten tai vähän ennenkin

alamme kerätä sijoittajia. Jos siinä onnistutaan riittävän nopeasti, tehdas voisi pyöriä jo 2015–2016.

biodieselpotin

suuresta tehtaasta biodieseljalostamossa on kyse.

Tehtaan vaikutukset Kemille mittavat

Kemin kaupunginjohtajalla **Ossi Revolla** on syytä hymyyn: kaupunkiin saadaan mahdollisesti kolmas suuri tehdas.

– Sen jälkeen Kemissä käytetään enemmän puuta kuin missään muussa kunnassa Suomessa eli kaupunki on todella metsäteollisuuden keskittymä, Repo sanoo.

Biodieseltehdas olisi toteutusaan Lapissa ja koko Pohjois-Suomessa merkittävä puun käyttäjä. Vaikutukset suoraan Kemin kunnalle ja koko maakunnalle ovat mittavat.

– Kemiin saadaan toivottavasti mahdollisimman paljon suoria työpaikkoja. Rakennusaikai-

set vaikutukset ovat myös todella mittavat. Metsätyöpaikat ovat siinä kiitollisia, että ne merkitsevät myös välillisiä työpaikkoja, ei pelkästään suoria työpaikkoja tehtaalte, Repo pohtii.

KEMIN kaupunki on ollut mukana neuvotteluissa koko prosessin ajan.

Mukana neuvotteluissa ovat olleet myös Digipolis sekä ammattikorkeakoulu.

Kaupunki osallistuu osaltaan muun muassa ympäristövaikutusten selvittämiseen.

Alkuperäiset selvitykset tehtiin Pajusaareen, mutta Repo uskoo,

että esimerkiksi tehtaan raaka-ainehuollon selvitykset ovat päteviä, sijaitse Pajusaareessa tai Ajoksessa.

Kunnanjohtajan mukaan ympäristövaikutusten arvioinnissa tuskin ilmenee mitään, minkä vuoksi Ajos ei olisi sopiva sijoituspaikka.

– Satama on kuitenkin teollisuusalueetta, enkä usko, että mitään ongelmia ympäristöselvityksessä tulee vastaan, Repo toteaa.

Kaavaluonnoksessa tehtaalte on jo määritelty paikka. Maat omistaa kunta, ja neuvottelut maiden vuokrauksesta tai myynnistä tulevat hankkeen edetessä ajankohtaisiksi.

Dioksiinikalasta hyvää rasvaa

Liite 2 1(3)

Syö lohta harkiten

Ympäristömyrkyt: Vaikutuksista ihmisiin ei ole tarkkaa tietoa, mutta kalan syöntisuosituksia olisi syytä noudattaa.

Kuluttaja: Ammattikalastaja Seppo Aspegrenin mukaan dioksiini ei vaikuta asiakkaiden ostopäätöksiin.

Uutiset A4-5

Pommitarvikkeet: Nettikauppa kasvaa, lähetyksiä etenkin Puolasta. **A10**

Yhdysvallat: Valtion velka 95 kertaa Kreikan tukipaketin kokoinen. **A12**

Kreikka: Elokuvaohjaaja Athina Rachel Tsangari kaipaa maahan isäkapinaa. **012**

Dioksiinikalasta hyvää rasvaa

Liite 2 2(3)

Dioksiinikalasta

Ympäristömyrkyt: Syöntisuosituksia olisi syytä noudattaa haittojen välttämiseksi

Minna Heikura

Haetaan kaupasta kymmenen kilon Itämeren lohi ja syödään sitä useampana päivänä peräkkäin.

Kala on terveellistä, mutta kuinka terveellistä on syödä dioksiinipitoista lohta kiloittain kuukauden aikana?

Itämerestä pyydettyjen vanhempien silakoiden, kilohailin ja lohien PCB- ja dioksiiniyhdisteiden kokonaismäärä ylittää Euroopan unionin elintarvikkeille asettaman turvarajan.

Lohilla ylitys voi olla kaksin- tai kolminkertainen raja-arvoon verrattuna.

Petokaloilla, jotka syövät pääasiassa silakkaa tai kilohailia, myrkkypitoisuudet kerääntyvät, jolloin ravintoketjun päässä arvot ovat jo varsin korkeat.

Professori Juha Karjalainen Jyväskylän yliopistosta kertoo, että on olemassa riittävästi tietoa siitä, mitä vaikutuksia PCB- ja dioksiiniyhdisteillä on ihmiselle.

Tarkkaa tietoa ei ole olemassa, koska vaikutukset kehittyvät pitkällä aikavälillä. Muutamista myrkkyyntömuutoksista ja katastrofitapauksista on saatu jotain osviittaa. Niiden mukaan dioksiini voi aiheuttaa muun muassa kiilleaurioita hampaisiin ja kehityshäiriöitä. Syöpäalttius voi lisääntyä.

ITÄMERESTÄ pyydettyä EU:n raja-arvot ylittävää dioksiinikalaa on tähän asti myyty poikkeusluvalla. Pysyvän myyntiluvan myöntäminen on harkinnassa.

EU lainsäädännön puitteissa dioksiinikalaa on elintarvike, jota ei saisi myydä lainkaan, jos esimerkiksi sianlihassa olisi samoja pitoisuuksia.

Sekä Ruotsissa että Suomessa viranomaiset ovat laskeneet ihmisiin kaikista elintarvikkeista tulevaa kokonaiskuormaa.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen arvio on, että koska Suomessa muista elintarvikkeista tuleva PCB- ja dioksiinimäärä on suhteellisen alhainen, merikalajien syömistä suositetaan hyvälaatuisen rasvojen vuoksi. Hyvät puolet kumoavat korkeiden myrkkypitoisuuksien haittavaikutuksia, Karja-

lainen selittää.

Kalan rasvoilla on verisuonisairauksiin myönteinen vaikutus. Mikäli merikaloravinto poistettaisiin, se korvautuisi suomalaisessa ravintovalikoimassa ja dieeteissä sellaisilla aineilla, joilla olisi riskiä nostaa verisuonitauteja.

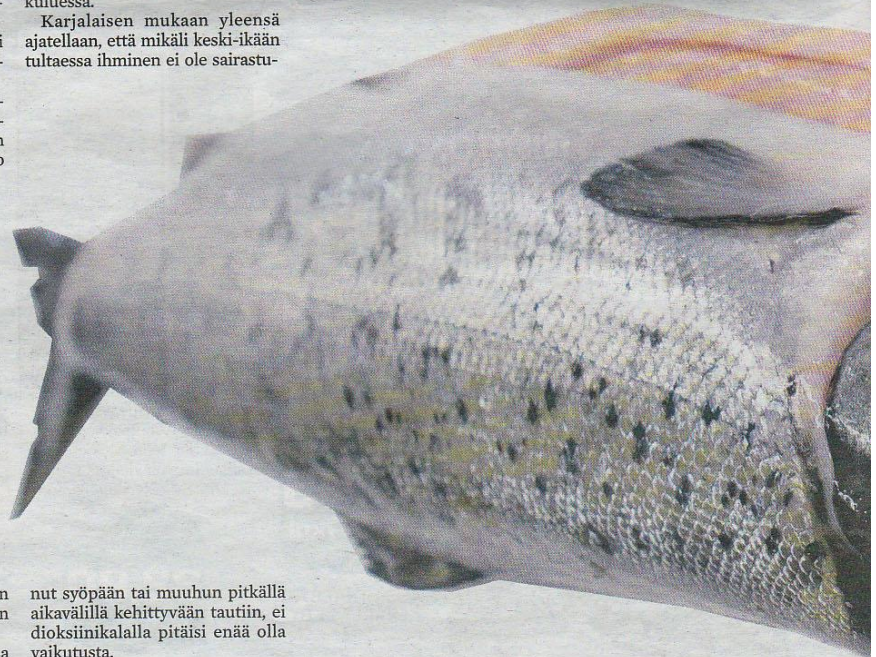
KALOJEN myrkkypitoisuudet ovat niin alhaiset, etteivät ne ole akuutisti myrkyllisiä. Haitat kertyvät vuosien ja vuosikymmenten kuluessa.

Karjalaisen mukaan yleensä ajatellaan, että mikäli keski-ikään tultaessa ihminen ei ole sairastu-

Suomessa ja erityisesti sisämaassa alhaista.

Sen sijaan rannikkoalueella, jossa syödään paljon kalaravintoa, on Karjalaisen mukaan syytä harkita kulutusta ja suosituksia kannattaa noudattaa.

Jos jonkin jakson aikana hakee sen kymppikiloisen lohien ja syö sitä useampana päivänä, ehkä sen jälkeen kannattaa pitää vähän taukoa ja syödä muuta kalaa, ettei lohi olisi pääasiallinen kalaruoka, Karjalainen kehottaa.

Fakta

Eviran lohien ja silakan syöntisuositukset

Valtion ravitsemusneuvottelukunnan suositusten mukaan kalaa on hyvä syödä ainakin kaksi kertaa viikossa ja eri kalalajeja on suositeltavaa käyttää vaihdellen.

Isoa, perkaamattomana yli 17 sentin mittaista silakkaa, voi syödä 1–2 kertaa kuussa. Isolle silakalle vaihtoehtona Itämerestä

pyydettyä lohta tai taimenta voi syödä 1–2 kertaa kuussa.

Suosituksia laadittaessa on otettu huomioon kalojen dioksiinit ja PCB-yhdisteet. Turvallisuuden arvioinnissa kalan annoskoko on käytetty 100 grammaa.

Tarkemmat kalan syöntisuositukset löytyvät Eviran nettisivuilta.

nut syöpään tai muuhun pitkällä aikavälillä kehittyvään tautiin, ei dioksiinikalalla pitäisi enää olla vaikutusta.

Lopun elämän aikana, söipä ihminen miten paljon kalaa hyvänsä, hän ei enää pysty kerryttämään myrkyä elimistöön niin paljon, että niillä olisi vaikutuksia, professori tähdentää.

Tämän vuoksi ravitsemussuositukset kohdistuvat lapsiin, nuoriin ja odottaviin äiteihin, jotta koko elämän aikaista kertymää saataisiin alhaiseksi.

KALAA PITÄISI syödä monipuolisesti, järvikalaa ja vähän harkitummin Itämeren rasvaisia kaloja. Silakalla on omat lisärajotuksensa. Silakan syönti on tosin

hyvää rasvaa

Mitä mieltä: 1) Kuinka paljon syöt kalaa? 2) Pelkäätkö kalan myrkkyjen kertyvän elimistöön?

Janika Nousiainen
Kemi

1) Syön kalaa viikoittain. Ei tule syöttyä omega3-kapseleita, joten pitää syödä kalaa.
2) En, olen ikäni syönyt kalaa enkä luopuisi siitä.

Paavo Kinnunen
Kemi

1) Hyvin vähän tulee nykyään syöttyä. Ennen tuli syöttyä paljon, erityisesti maivaa ja lohta.
2) Ei huoleta, että tulisi myrkkyjä kalasta.

Riitta Rönkä
Kemi

1) Syön paljon kalaa, noin 2-3 kertaa viikossa. Silakkaa syön ja tuunilohta.
2) En pelkää eikä huoleta, kalahan on terveellistä.

Dioksiini ei vaikuta ostopäätökseen

Maksniemen Lohikellarissa ammattikalastaja **Seppo Aspegren** myy itse pyytämäänsä kalaa. Lohi on nostettu tiskille Simon edustalta Perämerestä. Aspegrenin mukaan kesällä käy kaupaksi parhaiten paikallinen kala. Vaikka lohioستoksilla hinta on yleensä ratkaisevin tekijä, ei Norjan lohta tahdot päivät pääksytysten syödä.

– Talvet syödään Norjan lohta, kesällä halutaan paikallista, Aspegren kertoo.

Kuluttajat ovat tietoisia dioksiinista ja siitä keskustellaan, mutta Aspegren ei ole huomannut, että se vaikuttaisi ostopäätökseen. Lohen ystävä ei usko, etteikö kalaa voisi syödä 1-2 kertaa viikossa ilman haittavaikutuksia.

LOHITILANNE on Aspegrenin mukaan viimeisen kahden viime vuoden aikana selvästi heikentynyt, eikä lohien vähyys ole pyytämisen kiinni. Ennenminkin ongelma ovat toimimattomat rajoitukset.

– 20 vuotta sitten kalaa oli todella hyvin. Uusimmat rajoitukset eivät ole toimineet. Erityisesti Riista- ja kalatalouden laitoksen tulisi selvittää, miksi poikastuotanto ei toimi, Aspegren pohtii.